AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

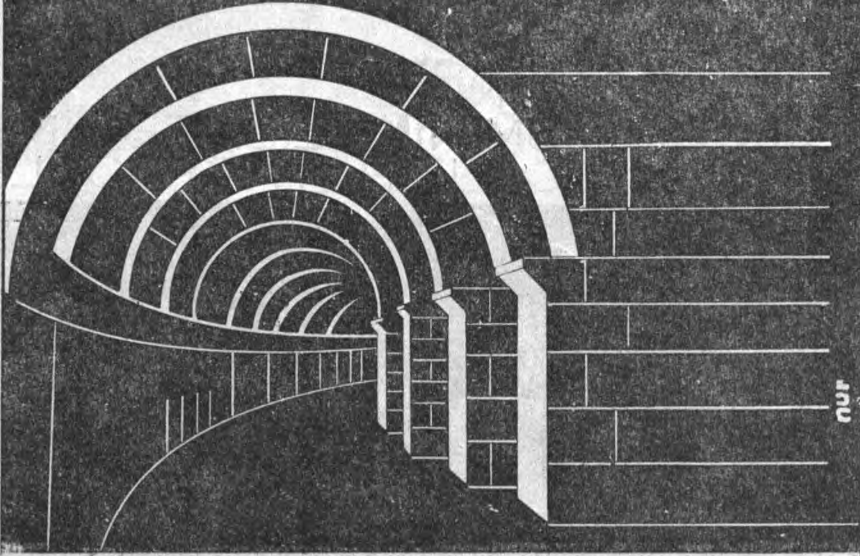
SAYI : 637
3 EYLÜL 1966
FİYATI : 125 KURUŞ

BÜYÜK YAZI SERİSİNİN İKİNCİ KISMINI YAYINLIYORUZ

EVLİLİKTE CİNSÎ HAYAT PROBLEMLER

KISMETİNİZİN
KAPISI AÇILMIŞTIR

zamanında Ziraat Bankasına yatırdığınız tasarruflarınız size senelerdir özlediğiniz refah günlerini temin edecektir.

HER YERDE
HER ZAMAN

ZİRAAT BANKASI

(Basın A: 35) — 288

Cilt : XXXVI Yıl : 13 Sayı: 637

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİNDEN SORUMLU GENEL YAYIN MÜDÜRÜ

Kurtul Altuğ

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

IÇ HABERLER KISMI: Teoman Erel, Babür Ardahan — **MAGAZİN KISMI:** Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — **SİNEMA:** Nijat Özön — **İKTİSAT:** M. Tuğrul — **DÜNYADA:** T. Kemal

İstihbarat Tel : 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavı

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A. - Erdoğan Çiftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLÂN ŞARTLARI

Santimi 20 lira .
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası - Ankara

BASILDIĞI TARİH

31.8.1966

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA - TEL : 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Geçen hafta yayınlamağa başladığımız "Evlilikte Cinsel Hayatın Sorunları" konulu yazı serimiz, aldığım mektuplardan öğrendiğime göre, büyük ilgi ile karşılanmıştır. Hangi yönden bakılırsa bakılsın, konunun taşıdığı önemi görmemeğe imkân yoktur. AKİS kurmay heyeti bu konuyu ele almağa karar verdiğinde iki sorunla karşıkarşıya kaldı. Birincisi, kesin bir sonuca varabilme güçlüğü; ikincisi, AKİS muhabirlerinin muhataplarını konuşturabilme zorluğu...

Bundan bir süre önce gençler arasında yaptığımız bir anketten ağzımız yandığından, Jale Candanın ve kendisine yardımcı olacak ekibin hayli moral takviyesine ihtiyacı vardı. Ne var ki, ilk günki temaslardan sonra Jale Candan büroya pek sevinçli döndü: Problemin çözülmesine gönüllü yardımcılar bulmuştu.

Bu hafta sizlere, "Evlilik" konulu seri yazının ikinci kısmını sunmaktayız. Bu kısımda, eşlerine ihanet eden kocalar ve onların sorunları yer almaktadır. Yazı okunduğunda, kadınlara aile yuvasında ne derece büyük ve dikkat isteyen görevler düştüğü görülecektir. Ailede başkan erkektir ama, aslında, yuvayı yapan da dişi kuştur. Anketimize cevap veren pek çok erkeğin, karılarını sevdikleri halde onlara ihanet ettikleri ve bu ihanet işini daima "kendilerince makbul" bir sebebe dayadıkları görülmektedir. Dr. Muzaffer Argun "Erkeğin İhaneti" başlıklı yazısında, meseleye, bir hekim olarak parmak basmaktadır.

Gelecek haftaki yazı, serinin son yazısı olacaktır. Yazıda, bilim adamlarının konuyla ilgili görüşleriyle soruna bulunan çareler yer alacaktır. Seri tamamlandığında, sanırım ki birçok soru aydınlığa kavuşmuş olacaktır. AKİS'in, ailelerin fertleri tarafından dikkatle izlenmesinin nedenlerinden biri de budur.

Ankaranın politik havası durgunluğunu korumaktadır. Bitkisel İktidarın şu sıralarda dost ziyaretlerini karşılamakla meşgul bulunması hem Kabinede yapılacak rezivyonu, hem de depremden zarar görenlere yapılacak yardımı sürüncemede bırakmaktadır.

Demirel, "Kabinede revizyon" u kuvvetli bir koz olarak saklamaktadır ama, bazı şerefli istifalar, kendisini hayal kırıklığına uğratacağa benzemektedir. Bu şerefli istifalardan ilki, Ticaret Bakanı Macit Zerene aittir. Zereni başkalarının izleyeceğini ummak, sanırım, fazla iyimserlik olmaz.

Bu hafta YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda "Politikacılar", "Hükümet" ve "Ziyaretler" başlıklı yazılarda Zerenin istifasının içyüzünü, depremden sonra toplanan Danışma Komisyonundaki eğlenceli konuşmaları ve nihayet, Suudi Arabistan Kralı Faysalın gelişinde yapılan ilginç karşılama töreninin hikâyesini bulacaksınız.

Saygılarımla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt : XXXVI Sayı: 637 3 Eylül 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Demirel Kabinesi toplu halde
"Vermeyince mâbut, neylesin Mahmut?"

Millet

Aldatan aldanıyor

Bundan altı yıl önce, Türkiye ayaklandığında, Celâl Bayara ve Menderese tavsiye etmişlerdi. Demişlerdi ki: "Kabinede bir değişiklik yapın. Bir takım kimselere karşı herkesin allerjisi var. Onları Hükümetten uzaklaştırın.."

Dâhi devlet adamı o zaman buyurmuştu: "Ortada böyle bir ısrar varken bu işi yapmak bizim prestijimizi kırar ve zorlanmak suretiyle tasarruflarda bulunduğumuz zehabını verir. Evvelâ, sertçe bu ısrarı kıralım. Sonra, düşünürüz.."

Sonra, ihtilâl oldu!

Bugün, Demirel, başka sebeplerden bu çeşit bir zorlamanın tesiri altındadır. Çok Bakanından, başta kendi partisi, hiç kimse memnun değildir. Herkes, bu Kabinenin yerine bir kuvvetli kabine kurulmasını arzulamaktadır. Demirel ise ortaya çıkıp -yahut, kapalı kapılar arkasında- "Ne varmış bu Kabinede? Ne varmış, benim Bakanlarımda? Hepsi aslan gibi.." dememekte, diyememekte, bir değişiklik yapacağını açıkta imâ, kapalı kapılar arkasında vaad etmektedir. Ama, vâdenin her gelişinde, bir kulpunu bulup bunu yapmamaktadır. Deprem oldu, sırası değil! Faysal geldi, sırası değil! Başta AP, şimdi herkes bu sıranın ne zaman geleceğinin merakı içindedir.

Demirele göre sıra, üzerindeki tazyik kalkınca gelecektir. Demirele göre, sandıktan çıkmış bir Başbakan zorlama kabul eder mi? Basın yazacak, sandıktan çıkmış bir Başbakan buna eyvallah diyecek! Nerde bu bolluk?.

Her halde Demirelin beklediği Basının, kamuoyunun, Muhalefetin

Dış Politikamız

Metin TOKER

Bir memleketin sadece "sandıktan çıkanlar" tarafından idare edilemeyeceğinden emin olmak isteyenler, bugün Türkiyenin dış politikasına bakmalıdırlar. "Sandıktan çıkanlar"ın yüreklerindeki arzu, kafalarındaki emel hiç kimsenin meçhulü değildir. Süleyman Demirelin, A.P.'nin Büyük Kongresinde Genel Başkanlığa adaylığını koyduğunda taraftarlarınca en büyük propagandasının "Johnson'un şahsî dostu" diye yapıldığı unutulmamıştır. -Bu, "şahsî dostluk" hikâyesinin de, bir çok başka hikâye gibi uydurma olduğu sonradan ortaya çıkmıştır ya..- A.P.'nin başka ileri gelenleri de, daima, Türkiyeyi Amerikanın, daha doğrusu "Johnson Politikası"nın dümen suyuna sokmakla Türkiyeyi ihya edecekleri inançlarını açığa vurmuşlardır. İktidar olarak A.P.'ye gelince, Demirelin hükümeti Amerikaya göz kırpmaktan hiç bir zaman geri kalmamıştır.

Ama bugün Türkiye, Demirelin değil İnönünün dış politikasını takip etmektedir. Nitekim C.H.P. Meclisi, son tebliğinde bunu alaylı bir dille belirtmiş ve A.P.'nin dış politikasında tenkit edilecek bir taraf görmediğini söylemiştir.

Başkan Johnson, kendine mahsus bir dünya politikasının sahibidir. Böyle bir politikaya sahip olmak, Başkan Johnson'un tamamile hakkıdır. Amerika gibi bir dünya devletinin başkanı, elbette bir dünya politikasına sahip olacaktır. Nitekim, sadece son yıllar hatırlanacak olursa Başkan Roosevelt de, Başkan Truman da, Başkan Kennedy de böyle bir politikayı temsil etmişlerdir. Başkan Johnson, kendi politikasına taraftar -veya piyon- bulmak için şüphesiz elinden geleni yapacak, bütün imkânlarını kullanacaktır. Washington'daki Beyaz Evin İsmet Paşadan memnun olmayıp Türkiyede bir Demirel aramasının temelinde yatan sebep budur.

Ancak, Türkiye gibi bir memlekette "sandıktan çıkanlar"dan başka kuvvetlerin de bulunduğu dış politikamızın son on aylık gelişmelerini izleyenlerin kolaylıkla görecekleri bir gerçektir. Bir defa, Dışişleri Bakanlığının başına gerçekci bir Bakan getirilmiştir ve Çağlayangil Dışişlerinin sesine kulak verecek kadar akıllı davranmıştır. Bunun yanında, asıl, Türkiyede bir kamuoyunun bulunduğu görülmüştür ki ona karşı gitmenin imkânsızlığı ortaya çıkmıştır.

Bu kamuoyunu, bazı amerikalıların yaptıkları gibi sokak "Go Home"cularıyla karıştırmamak lâzımdır. Patolojik bir amerikan aleyhtarlığı T.İ.P.'in ve onun paralelindeki kriptoların patentindedir. Gerçek türk kamuoyunun Amerikadan ciddi memnunsuzluk sebepleri vardır ve bu kamuoyunun büyük bir kısmı Johnson Politikasına Senatör Fullbrigt'tan daha yakın değildir. Amerika, iktidarda Fullbright değil, Johnson bulunduğu için Johnson Politikasını takip edebilir. Fakat Türkiyeye, Başbakanlıkta Demirel dahi bulunsa böyle bir politikanın takip ettirilemeyeceği her halde Washington'da anlaşılmıştır ve Washington şimdi biraz daha ayılmıştır.

Demirelin Türkiyesi, İnönünün Türkiyesi tarafından yükseltilmiş olan bir temelin üstüne, gerçi bir tek taş koymuş değildir. Ama Demirel İktidarı, bu temelden bir tek taş dahi alabilmiş de değildir. Göz kırpmalar ne olursa olsun, resmî beyanlarda meselâ bizim Sovyetler ve Doğu Bloku ile dostluk münasebetlerine devam edeceğimiz ifade edilmektedir. Misafir Kral Faysalla yapılan görüşmelerden sonra yayınlanacak resmî tebliğde din esası üzerine bir politikaya taraftar olduğumuzu hissettirecek ve Suudî Arabistan Kralının takip ettiği dünya politikasında rol almaya âmâde bulunduğumuzu belirtecek bir imâ da her halde bulunmayacaktır. Demirelin Türkiyesi, Başkan Johnson'un Vietnam Politikasını desteklediğini resmen ilân etmeye, hattâ bunu yetkililerin ağızından belirtmeye bugüne kadar yanaşmamış ve A.P. İktidarı buna cesaret etmemiştir.

İnönünün dış politikasıyla bugünkü dış politika arasında "nüans farkları"nın bulunduğunu kimse inkâr edemez. Üzerinden ayrılınamayan hat, ana hattır. Nitekim, bugünkü iktidara yardımcı olmayı arzulaması o kadar tabii olan Amerika da böyle bir yardımda bulunamamaktadır. Amerika istemez mi ki Kıbrıs işi türk kamuoyunun kabul edebileceği bir tarzda halledilsin ve memlekette "Gördünüz mü, Amerika, kendisine yakın bir iktidar oldu mu bizi nasıl koruyor.." fikri yayılsın?. Fakat Amerika bunu yapamamaktadır. Zira dünya devleti Amerikanın başka mükellefiyetleri de vardır. Amerika, A.P.'nin propagandasını ettiği gibi, Demirel iktidara gelir gelmez kesesinin ağızını bütün cömertliğiyle açamamıştır da..

Türkiyenin dış politikasındaki büyük dönemeç, Amerikanın bu özelliklerine gerçekci bir teşhisin konulmasıyla başlamıştır. Biz Amerikanın her istediğini yapacağız, Amerika bize karşı, ne isterse veya işine ne kadarı gelirse onu yapacaktır! Buna, bundan bir kaç yıl önce Türkiye "Yağma mı var?" demiştir.

Bugün, yağmaya taraftar olan var mıdır, yok mudur, varsa bunlar kimlerdir, bu bir ayrı tartışma konusudur ama, durum şudur ki memleketin millî menfaatlerine uygun olarak çizilen bir dış politikadan, hiç olmazsa gözönünde ayrılabilmek cesaretini hiç kimse gösterememektedir.

Bu, Türkiyenin 27 Mayıstan bu yana yerinde saymamış bulunduğunun da memnunluk verici bir ispatıdır. Yerli yabancı bunu anlasak, bir çok boş çekişme kendiliğinden son bulacak ve herkesin ayağı daha iyi suya erecektir.

Bilhassa sandıktan çıkanların ve onları sandıktan çıkaranların ayakları...

ve kendi partisinin koro halinde "Ya, ya, ya.. Şa, şa, şa.. Demirel Kabinesi çok yaşa!" diye bağırması.

Bir defa, o kabineyle Demirel bunu çok bekleycektir.

Ama, asıl, herkes böyle bağırdığında bir Başbakan kabinesini değiştirirse onun aklından şüphe edilir. Hükümette değişiklik, şikâyet ve kabineden memnunsuzluk ayyuka çıktığında yapılır. Bunlara uymaya ise "zorlamayla iş yapmak" değil, "akıllıca iş yapmak" derler.

Politikacılar

Kabinede yaprak dökümü

(Kapaktaki Bakan)

AKİS'çi sordu:

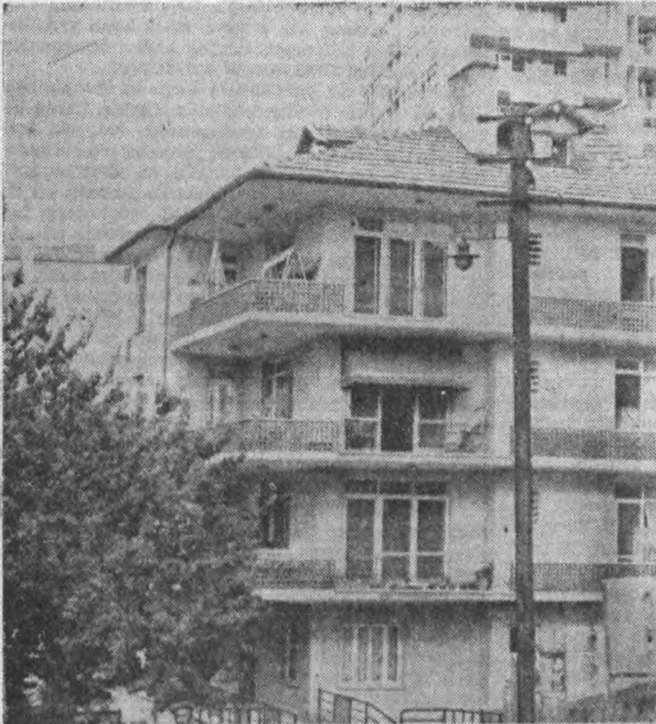
"— Bilgehana kızgın mısınız?"

Macit Zeren cevap verdi:

"— Yooo, ona ne kızayım? Bilgehan efendi bir arkadaşımızdır. Ama o İzmir Belediye Reisi gayriciddi adam, sulu adam. Ciddiyeti tutkalla yapıştırsan, üzerinde durmaz. Kibarlık sadece isminde. Bu soyadını da erişemiyeceği bir şeyi özlediği için almış olacak..."

Bu sözler, "beni daha fazla konuşturma" anlamını taşıyan bir el hareketiyle kesildi.

Görevinden istifa ederek ayrılmış olan eski Ticaret Bakanı ile AKİS muhabiri arasındaki bu diyalog, geçtiğimiz haftanın sonunda Cumartesi günü cereyan eden üç saatlik konuşmanın ilginç parçalarından biridir. Ancak, bu görüşmeyi sağlamak hiç de kolay olmadı. Tam iki gün, bütün teşebbüsler boşa çıktı. Telefonlara, "Kimsiniz?", "Bir dakika..", "Beyfendi evde yok" diye cevap verildi. Gazetecinin, Gülden sokak 2/3'teki apartmanın karşısındaki salaş meyhanede sokak kapısı gözleyerek geçirdiği saatler boşa gitti. Nihayet, belki de bir tesadüf eseri olarak, Cuma gecesi telefona Macit Zeren çıktı ve gazetecinin görüşme isteğine, "İstifadan bahsetmemek şartiyle.." kaydını koyarak olumlu cevap verdi ve ertesi gün saat 9.30'da evde olacağını söyledi.

Zerenin saklandığı Oya apartmanı

Eloğlunun oyunu

Uzun süren kovalamacanın nihayet sona erdiğine sevinerek Cumartesi sabahı Zerenin zilini çalan gazeteciyi yeni bir sürpriz bekliyordu: Kapıyı küçük bir kız çocuğu açtı ve "Evde kimse yok" dedi. Fakat gazetecinin tepkisine fırsat vermeden, bir pusula uzattı. Pusulada sadece şu adres yazılıydı: "Meclisin karşısında, Bulvar tarafında, Oya sokak, Oya apartmanı, zemin kat 'Şükrü Karatepe' yazıhanesi."

Üzerinde "Şükrü Karatepe" yazılı dairenin kapısını genç bir kız açtı. Dışarıdan ev sanılabilecek olan bu daire, mükemmel bir büro olarak döşenmişti. Camekânlı evrak dolapları, uzun toplantı masası, köşeye yerleştirilmiş koltuklar ve yazıhane, açık yeşil telefonlar... Mûtena bir mevkide gözlerden uzak ve daracık bir sokak üzerindeki bu mükellef yazıhaneden daha uygun bir "gizli görüşme" yeri olamazdı.

Macit Zeren, gazeteciyi, pantalonunun üzerine çıkardığı kısa kollu, rahat bir keten gömlek ve mokasen ayakkabılarla karşıladı. Uzun toplantı masasının ucuna buyur ettiği misafirinin etrafı incelediğini görünce de,

"— Samimi bir arkadaşımın yazıhanesi. Kendisi seyahate gitti, büroyu bana bıraktı" dedi.

Macun mu, balta mı?

Söze, Demirel Kabinesinin müstafi Ticaret Bakanı girdi:

"— İki gündür sizden kaçıyordum!"

"Niçin?" sorusuna ise, masanın kenarına parmağıyla hayali bir çizgi çektikten sonra şöyle cevaplandırdı:

"— Bu, bir çatlak... Ben bu çatlağı macunla sıvadıktan sonra boyayarak kaybetmek isterim. Siz gazeteciler ise bu çatlağa bir balta sokup iyice genişletirsiniz! İşte, onun için kaçıyordum!.. Ben harp değil, barış taraftarıyım.."

Fakat Zeren, bu sözlerine rağmen, saklamağa çalıştığı bir kızgınlığın tesiri altındaydı. Rahat görünmeğe çalışıyor, espriler yapıyor, fakat bu hissini saklamayı iyice başa-

Aynaya bakıp kızanlar

Bu Pazar günü İstanbuldaki Bayramoğlu mahallesinde Vehbi Koçu Bâbıâlinin en müstekreh tiplerinden bir Örtülü Ödenek faresiyle yanyana görenler Türkiyede ciddi özel sektör temsilcilerinin asıl düşmanının kim olduğunu düşünmekten her halde kendilerini alamamışlardır.

Gerçi karşılaşma bir tesadüf neticesi olmuştur ama Bâbıâli faresi bir kaç haftadır Koça karşı bir "sindirme politikası"na girişmiş ve Koç firmalarının gelmeyen ilânlarını o yaldan almak taktiğine başvurmuştu. Sahip olduğu berber dergisinde Koçu kırk haramilerden biri diye ilân etmiş, sonra da sataşmaya devam etmişti.

Her halde niyeti, biraz dünyalığı da Koç firmalarından doğrultmaktır..

Bir başka Bâbıâli faresinin de, bir başka zengin aracılığıyla "özel sektörün örtülü ödeneği"nden çimlendiği ve bunun karşılığında sol aleyhtarlığı yapıp özel teşebbüsün faziletini terennüm ettiği çok az kimsenin meçhulüdür. Komik olan, aynı tipin, daha önce Tâlât Aydemir heyûlasını gösterip telefon başında özel teşebbüs sahiplerini korkutması ve onlardan para çekmesi, askerî bir sol diktatörlüğün türkülerini çağırmasıdır.

Vehbi Koç

Türkiyede özel sektörün de, bilhassa kriptolardan gelen hücumlar karşısında kendisini savunmak istemesi, sesini duyurması bir haktır. Bu sektör Türkiyenin karma ekonomisinde bir önemli unsur olduğu için dengenin sağlam tutulmasında memleketin de menfaati vardır.

Ama, insan bu tiplerle kendini savunur mu? Bedava gönderilen kuşe kâğıda basılmış broşürlerin, bedava dağıtılan dergilerin, gülünç fiyatlara satılan kitapların itibar sağlayacağı düşünülebilir mi? Bir grup insan ki her şeyi parayla satın almaya kalkıştıkları, kendilerine bulunan en büyük kusurdur, sonra o grup kendini, paranın en âdi kokusunun buram buram tüttüğü usullerle temize çıkarmaya çalışıyor. Çıkmayınca da kızıyor, kabahati başkasında, en çok, fikir söyleyenlerde buluyor.

İnsan bizim özel sektöre bakıyor da, para kazanmanın ayrı bir sanat olduğunu düşünmeden edemiyor!

---

ramıyordu. Nitekim, randevu verirken koyduğu "istifadan bahsetmek yok" şartını daha ilk sorularda bir yana bıraktı. İstifasına İzmir Fuarının açılışında meydana gelen olayın sebep olduğunu söyledi. Bu yılki açılışta gelenek bozulmuş, kendisi de bu durumu istifa müessesesini kullanarak protesto etmişti.

Gazeteci sordu:

"— Bu husustaki gelenek nedir?"

"— Bak, bu sorunuz objektif" diyen Zeren, oldukça etraflı incelediği anlaşılan bu konudaki cevabını şöyle dikte etti:

"— Fuarların tesisi ve idaresi Ticaret Vekâletinin vazifeleri meyanındadır. Bu itibarla, fuarları bir konuşma ile Ticaret Vekili açar. 35 senedir bu, böyle olmuştur. Şüphesiz, Ticaret Vekili, kendi yetkisi içinde olan bu fonksiyonu Hükümet adına yapar, şahsı adına değil. Demek ki, Hükümet Reisi orada bulunursa, Vekilin açmasına lüzum kalmayabilir. Filhakika 1934 ve 1936 yıllarında İnönü, 1938 yılında da Bayar -Başbakan sıfatıyla- konuşma yapmışlar ve Fuarı açmışlardır. Ama bir Başbakanın, İzmirde bulunmadığı halde konuşma hazırlaması ve hazırladığı bu konuşmayı bir spiker vasıtası ile okuttuğu görülmemiştir!.."

Bu cevaba göre ,Başbakan Demirel, "gelenekten habersiz" bir Başbakan, Demirelin açış konuşmasını Fuarda okuyan Bilgehan ise "spiker" oluyordu!..

Gazeteci, edinmiş olduğu bu intibaı kontrol için üsteledi:

"— Peki beyfendi; Başbakan, memleket meselelerini izah için hazırladığı bu konuşmayı fiilen Başbakan Yardımcısı durumundaki Devlet Bakanına okutmak istemiş olamaz mı?"

Zeren, mâruz kaldığı hareketin anlamı üzerinde tereddütte değildi, derhal atıldı:

"— Valla, hadiseleri zorlamıyalım. Bir Fuar var, bir de 35 senelik bir gelenek! Eski köye yeni âdet getirmiyelim!"

Bir süre durdu ve:

"— İşte geldik gidiyoruz, şen olasın Halep şehri" diye ekledi.

Dert ortağı: Gürsan!

Gazeteci, Zerene, nasıl istifa ettiğini anlattırmak istediyse de, Ticaret Bakanı bu konuda konuşmak istemiyordu. Fakat sorulan müteaddit sorular ve her biri bir teferruatı ortaya koyan cevaplarla mesele aydınlandı.

O gün Zeren, Başbakanın Fuara gelmiyeceği kesinleşince, Ticaret Bakanı olarak, yapacağı açış konuşmasını, otel odasına kapanarak hazırlamıştı. Fakat bu sırada sahnede, olanca lâubaliliği ile Osman Kibar arz-ı endam etmiş ve Başbakanın nutkunu Bilgehanın okuyacağını "usûlü dairesinde" Zerene bildirmişti. İzmirde olaya şahit olanlar, Osman Kibarın Demirelin talimatını Zerene ne derecede "usûlü dairesinde" naklettiğini izah için şu hikâyeyi anlatmaktadırlar:

Askerliğini yapmakta olan Ahmedin anasının öldüğüne dair telgrafı alan kumandan, Ahmedin arkadaşı Mehmedi çağırmış ve haberi Ahmede usûlü dairesinde bildirmesini söylemiş. Mehmet koşa koşa

Macit Zeren anlatıyor
"İşte geldik gidiyoruz, şen olasın Halep şehri.."

Ahmedin yanına gitmiş ve sormuş:

— Ula Ahmet, senin buban var mı?

— Var!

— Eyi... Ya kardaşın?

— Var!

— Peki... Amcan?

— Var!

— Ya anan?

Ahmet yine "Var" deyince, Mehmet eliyle malûm işareti yapmış ve "Nalı var!" demiş.

Zerene haberi bu hikâyedeki eda ile nakleden Osman Kibar, bizzat hazırlattığı açılış programında bir değişiklik yaparak, Ticaret Bakanına da konuşma sırası vermeyi teklif dahi etmemişti. Oysa bu bir formül olabilirdi. Son derece sinirlenen Macit Zeren, açılış törenini "arkalardan bir yerden" seyrederken, istifa kararını kafasına koymuştu. Bu sırada kendisine ilgi gösteren ve teselliye çalışan tek Kabine arkadaşı, Maliye Bakanı Ihsan Gürsan olmuştu.

Açılış töreni sona erip de Cumhurbaşkanı kurdelâyı kestikten sonra, Zeren ve Gürsan orada daha fazla kalmadılar. Pavyonları sırasıyla gezerek açan Bakan kafilesine katılmadılar ve bir lokantaya giderek uzun uzun dertleştiler. Ertesi gün Gürsan, Zereni Çeşmeye götürdü. Pazar gününü Çeşmede geçirdiler. Zeren, Pazartesi günü uçakla Ankaraya döndü. Havaalanında bir taksiye bindi.

Zeren, hikâyesinin gerisini şöyle anlattı:

"— Doğruca Bakanlığa geldim. Arabayı kapıda beklettim, istifayı yazıp Başbakanlığa gönderdim ve aynı arabaya binip eve gittim..."

Ticaret Bakanlığı boşalınca, Bakanlık uman AP'lileri tatlı bir bekleme heyecanı sardı. Kulislerde isimler dolaşmaya başladı. Bunların en ilginci ise, "Sırrı Enver Batur"du! Haberlere bakılırsa, özel teşebbüsçü AP İktidarının liderinin gönlünde bu isim yatmakta, fakat tepkilerden endişe etmektedir.

Senelerce sadece özel sektörün çıkarlarını korumak için mesai sarfetmiş olan Baturun Ticaret Bakanlığına getirilmesi tepki yaratır mı, yaratmaz mı, bilinmez ama, AP zihniyetine çok uygun bir fikirdir.

Bu arada, Ticaret Bakanlığı için başka isimlerden de bahsedilmektedir. İsmet Sezgin de adaylar arasında anılmaktadır. Anayasaya göre, Bakanlık sandalyesinin, boşalmadan itibaren 15 gün içinde doldurulması gerekmektedir. Bu durum, kulisi oldukça hararetlendirdi.

Revizyon için mi?

Zerenin istifası tam, "Kabinede revizyon" haberlerinin yeri göğü tuttuğu bir sıraya tesadüf etti ve bu yüzden "acaba Başbakan, Zereni istifa ettirmek için mi bu hareketi yaptı?" sorusu zihinlere takıldı. Bu arada başka ihtimaller de ortaya atıldı. Meselâ bunlardan biri, Zerenin, yapılması kesinleşen revizyondan sağlam çıkamıyacağını hissederek, İzmirdeki olayı vesile sayıp, kendi kendine çekilip gitmiş olmasıdır. Özellikle AP'li yorumcular bu ihtimal üzerinde durdular. Zeren ise bu konuda AKİS'çiye:

"— Gazete haberlerine hiç bir zaman itibar etmedim. Etseydim, bu haberler altı aydır devam ediyor, daha önce vesile mi bulamazdım?" dedi.

Zeren, bu haberlerin Kabinenin huzur içinde çalışmasına tesir ettiğini, gazeteler yazıyor diye Kabinede değiştirme teamülü doğarsa bunun çok zararlı olacağını da ifade etti ve:

"— Bu haberlerden baş kabahatli, gazetelerdir" dedi.

Gazeteci bunun üzerine:

"— Beyfendi, ben bizzat Bakanların ağzından, hem de kaç defa, değişiklik yapılacağını duydum. Başbakan da kendi parti toplantılarında bu konuda vaadde bulundu"

Cihat Bilgehan
Patlıcanın efendisi..

diye itiraz edince, Zeren gerçek düşüncesini,

"— O zaman onlarda da kusur var demektir" şeklinde açıkladı.

Acı acı gülerek,

"— Ne zaman gazetelerde değişikliğe dair bir haber olsa, Sağlık Bakanı ile benim ismim başı çekerdi" diye yakınan Zeren,

"— Başbakan sizden memnun olmadığını gösteren bir iş'arda bulunmuş muydu?" sorusuna ise şu cevabı verdi:

"— Hayır! İzmirdeki olaya kadar hiç bir memnuniyetsizlikle karşılaşmadım. Beni istemediklerine dair en ufak bir belirti yoktu."

Zeren bir an sustu, zile bastı, odaya giren boylu-poslu ve güzel sekretere bir yeri telefonla bulması için direktif verdi ve arkasına yaslanarak,

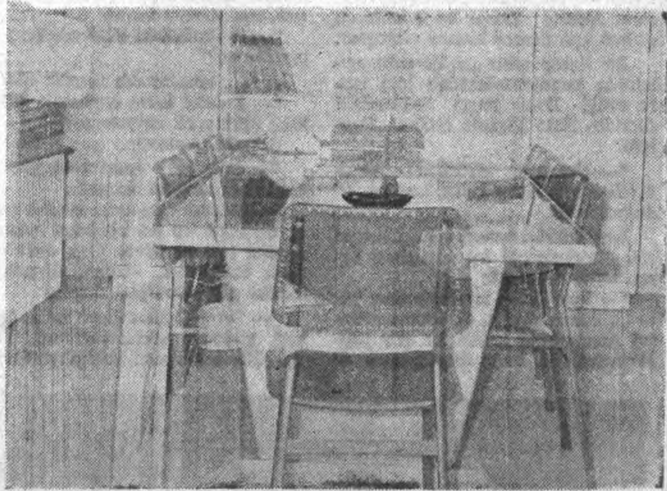
"— Ben, grupumda tutulan Bakandım. Senatörlere ve milletvekillerine sorulabilir" diye, âdeta kendi kendine konuştu.

Sonra gazeteciye:

"— Yahu, siz gazeteciler psikolog musunuz, nesiniz? Ben bu konularda konuşmamaya kararlıydım" dedi.

İstiskalin sebebi ne?

Haline bakılırsa, Zeren dahi kendisine yapılan hareketin gerçek sebebini anlıyabilmiş değildir. Gerçekten, meselede izah edilemeyen noktalar vardır. Meselâ bunlardan biri, daha önce bütün Bakanlarından tarihsiz istifa mektubu almış olan Demirelin, tam Sovyet Dış Ticaret Bakanının Türkiyeye geleceği sırada -bir hafta sonra da rahatça sağlıyabileceği- bu istifayı istiyerek yaratmış olmasıdır! Bu, mantığa uymamaktadır. İşin normali, Başbakanın, hiç olmazsa Türk - Sovyet ticaret görüşmelerinin sona ermesini beklemesi idi. Nitekim Zerenin istifası ile, tecrübeli Sovyet Bakanının karşısında Demirel Hükümetini Bilgehan temsil etmek zorunda kalmıştır. Bu gerçek, Fuar olayının Zerenin istifasının sağlanması için yaratılmış olduğu faraziyesini zayıflatmaktadır. O zaman şu ihtimal kuvvetlenmektedir: Hükümet idare etmenin usûllerini, devlet hayatının geleneklerini bilmeyen Demirel, bir propaganda dokümanı olarak çok güvendiği nutkunu Bilgehanın daha iyi okuyacağını düşündüğü ve o okuduğu takdirde nutkun tesirinin -Zerenin okumasına göre- daha fazla olacağını tahmin ettiği için bu isteği ileri sürmüştür. Hele bu husustaki talimatı "büyük diplomat" Osman Kibara verince, mesele içinden çıkılmaz hale gelmiştir!. Belki de bu durumu hissettiği içindir ki Zeren, Bilgehana kızmadığını söylemektedir ama, Osman Kibardan söz açılınca kelimeleri frenlemeğe hiç lüzum görmemektedir. Demirel hakkında ise, "gençtir, sağlamdır, sıhhatlidir" gibi, iltifata benzer bir ifade kullanmaktadır. Yalnız, bu iltifatların bir Başbakanı memnun edecek cinsten iltifatlar olmadığı, daha ziyade "şimdi kusurları olsa bile ilerde düzelebilir" anlamını taşıdığı gözden kaçmamaktadır!

Zerenin AKİS'çi ile buluştuğu yazıhane
Makam koltuğundan dost sandalyesine

Gazeteci, Zerenden, yaklaşan AP Büyük Kongresinde takınacağı tutumu sordu. Demirel tarafından istiskal edilerek Bakanlıktan ayrılan bir politikacının ateşli bir Demirel taraftarı olarak Kongrede çalışması elbette ki beklenemezdi. Ama, acaba Zeren bu konuda açık bir vaziyet alacak mıydı?

Zeren, soruya ihtiyatla cevap verdi:

"— Nasıl bir tutum takınacağımı hiç düşünmedim. Daha Kongreye çok var.."

Yumurta küfesi taşımıyor

Macit Zeren, körükörüne bir liderin peşine takılan, geveze, fanfara ve militan bir politikacı tipi değildir. Özelliği, keskin özelliklere sahip olmamasıdır. Kendi halinde ve mütevazi bir insandır. Bakanlığı sırasında dahi, çok zaman sırtında bir gömlek, çarşı-pazar gezdiği sık sık görülen hallerdendi. Kendisi, bunu,

"— Dünyada bence en büyük rütbe, vatandaşlıktır" diye izah etmektedir.

Belki de bu düşüncesi Zerene, bir politikacının kişiliğini alıp götürebilecek durumlarla karşılaşıldığında direnme gücü vermektedir. Son defa Demirele protesto jestini yapan Zeren, vaktiyle DP'den iki defa ihraç edilmiş ve böylece, belki de bir rekor kırmıştır. İktisat Fakültesi mezunu Zeren, memleketi olan Amasyada, genç yaşta Belediye Başkanı seçilmişti. O sırada, DP'nin faal bir mensubuydu. İspat Hakkı çatışmalarında Belediye Başkanlığını kaybetme tehlikesine rağmen Zeren, İspatçıların tarafını tuttu ve ilk defa bu yüzden DP'den ihraç edildi. Fakat Amasya halkı, bağımsız olarak adaylığını koyduğu halde, Zereni yine Belediye Başkanlığına seçti. 1957'de Hürriyet Partisine giren Zeren, güçbirliğine katılmadı ve DP'ye döndü. 1960 yılında DP'nin gidişine tepki gösteren DP'liler arasında Zeren de bulunmaktaydı. İh-

raç mekanizması yine işletilmiş, Zeren için ikinci defa karar alınmış, fakat bunun tebliğine vakit kalmadan 27 Mayıs patlak vermiştir.

Zeren, Belediye Başkanlığında gösterdiği başarıyı Ticaret Bakanlığında pek gösterememiştir. O, bunu,

"— Ticaret Bakanlarının kaderinde var, bu! Fiyatları yüksek tutarsın, müstehlik kızar; düşürürsün, müstahsil köpürür" diye izah etmekte ve kendisinin Plândaki hedefleri gerçekleştirdiğini, bu bakımdan başarısız sayılamıyacağını söylemektedir. Ama her halde hiç kimse, Zeren için, "nüfuz tacirlerine karşı müsamahakâr davrandı" diyemez. Aksine Zeren bu konularda daima son derece hassas olmuştur.

Bir ilginç nokta da, Zerenin, açılışında konuşturulmadığı için istifa ettiği İzmir Fuarı hakkındaki fikridir. Eski Ticaret Bakanı, Fuar için,

"— Mazarrat olmaktan başka faydası yok. Bana kalsa, kapatırım" demektedir.

İzmirlilerin, hele Osman Kibarın çok sinirleneceği bu görüşünü Zeren şöyle izah etti:

"— Fuar ithal kontenjanları yolu ile Fuara katılan devletlere avantaj tanımaktan başka bir şey yapmıyoruz. Gel, bana sat, diyoruz. Adam geliyor, malını satıyor. Buna karşılık pavyon açıyor. Böylece, normal ithal kotasının dışında bir de Fuar sebebiyle ithalât yapıyoruz. Sonra, bu kontenjanların dağıtımı da bir dert. Bir sürü dalavere!.. Falan sefir rica eder, kontenjan arttırılsın diye, Hariciye Vekilini araya koyar. Filân milletvekili rica eder... Ben bu dağıtımı objektif ölçülere bağladım. Ama yine de bu şekle taraftar değilim. Zamanında, katılacak devletleri teşvik için konulan bu ithal kontenjanları kaldırılmalı, Fuar sadece teşhir fuarı haline getirilmelidir. Yoksa, bu şekliyle zararlıdır..."

Üç saatten fazla devam eden konuşma artık sonuna gelmişti. Gazeteci, son sorıuyu sordu:

"— Önümüzdeki günlerde ne yapacaksınız?"

Cevap, umulmadık tarzda oldu:

"— I want learn english! - İngilizce öğrenmek istiyorum -"

Şaşıran gazeteci:

"— Ooo, very good very good" demekten kendini alamadı.

Vedalaşma sırasında telefon çaldı. Gazeteci bu şık bürodan ayrılıp sokağa çıkmak üzere iken, eski Ticaret Bakanının, telefondaki arkadaşına şöyle dediğini duydu:

"— Sağol Orhancığım! Valla, birkaç gündür saklanıyordum. Yo, yo... Gazetecilerden saklanıyordum. Ama ne kadar kaçarsan kaç, eloğlu yakalıyor!.. Eee, sen nasılsın bakalım?."

Ziyaretler

"Arabistandan tedbirlerle.."

Esenboğa Terminalinin ikinci katında, camın önünde duran sivil elbiseli genç adam, esrarlı bir ifadeyle etrafını gözden geçirdi ve elindeki, transistörlü radyoya benzeyen, uzun antenli, dikdörtgen biçimindeki âlete eğilerek,

"— İhsan âbi, ona kadar sayıyorum: bir, iki, üç, dört...." dedi.

Aşağıda, pistin üzerinde dolaşan bir başka şahıs, elindeki aynı biçimdeki âleti kulağına götürdü, dinledi ve cevap verdi:

"— Tamam, duyulüyor!.."

Dikkatli bir göz, Kral Faysalı karşılamak için Terminali ve pisti dolduran kalabalığın arasında bu âletten taşıyan sivillerin çokluğunu farkedebilirdi. Bu adamlar, çok önemli bir iş yapar gibi dolaşıyorlar ve heveslerini saklamağa dikkat ederek, arada bir yeni oyuncaklarını deniyorlardı. Bu adamların sivil polis oldukları, kendilerine yeni dağıtıldığı belli olan telsiz âletlerini taşımasalar ve esrarlı tavırlar takın-

Kral Faysalın karşılanışında işgüzar polisler faaliyette

İşini bilmeyen çavuşlar..

masalar hiç anlaşılmıyacaktı.

Bu sivil polisler, Kral Faysalın haftanın başında Pazartesi günü Ankarada karşılanışında görülen gayritabiiliklerin ufak bir örneğinden ibaretti. Bir karşılama dolayısiyle bu derece sıkı, hattâ aşırı emniyet tedbirlerine 1960'danberi rastlanmamıştı. Bu aşırılık, "Acaba Faysala karşı bir suikast ihbarı mı yapıldı?" şüphesini yarattı. Ama sebebin Meclis baskıncısı Sükanın işgüzarlığından ibaret olması daha büyük ihtimaldir. Şehirden alana kadar belirli aralıklarla dizilmiş olan silâhlı askerler, normalin çok üzerinde sivil ve resmî polis, aşırı kontroller, herhalde Majeste Faysalın karşılanışını daha da hararetli hale getirmek için değildi.

Saat 14.05'te dört jet motörlü yolcu uçağı, Terminalin önüne yanaşıp, Kral Faysal başında ageli, sırtında maşlahıyla merdivenlerden indiğinde eğlence başladı.

Gazeteci düşmanlığı

İnzibat erleri ve polisler derhal işbirliği yaparak kolkola girdiler ve Faysalın, arasından geçeceği bir koridor meydana getirdiler. Böylece, fotoğrafçıların resim çekmeleri engellenmiş oluyordu. Senelerdir karşılama töreni izleyen kurt foto muhabirleri bile şaşırdılar. Böyle bir duruma rastlamamışlardı. Avuç içi kadar bir aralık bulup objektifini ayarlayan ve tam, "çok şükür" demeğe hazırlanan bir foto muhabiri, saniye geçmeden, bir polisin hedefi oluyor ve oradan uzaklaştırılıyordu. Bir büyük gazetenin foto muhabiri, bir görevliye rica ediyordu:

"— Âbi, ne olur, bacaklarının arasına girmeme izin ver. Bâri, oradan çekeyim.."

Cevap kesindi:

"— Yok!"

Bazı foto muhabirleri, kordonun ortasında rahat rahat gezinerek çalışan şık giyimli ve esmer fotoğrafçıyı göstererek,

"— Bak, o orada.." diye serzenişte bulundular.

Cevap mânidardı:

"— O, arap!."

Şeref Kıtasının teftişinde ve millî marşların dinlenmesinde itişap kakışma son haddini buldu. Artık polisler, alenen foto muhabirlerini oradan oraya sürüyorlar, rahatça itiyorlardı. Çok sinirli bir eda ile polislere direktif veren ve bu muameleyi kızıştıran Mülkiye rozetli şişman adam ise tabloyu tamamlıyordu. Bu adam, Ankara Toplum Zabıtası Müdürü Erdoğan Alıverendi.

Kortej şehre hareket edeceği sırada bu tutum meyvasını verdi.

Polisin hortlayan çehresi

Kral Faysalın arabası hareket edeli birkaç dakika olmuş, resmî arabalar geçip gitmiş, özel otolar

Yanıp sönen yıldızlar...

Doç. Dr. A. Halûk ÜLMAN

Başkent Ankara, bir süredir, birbiri peşinden birçok önemli yabancı devlet adamını ağırlıyor. Bu haftanın konuğu, Suudi Arabistan Kralı Faysaldır. Öteyandan, gazetelerde okuduğumuza göre, önümüzdeki günlerde Fas Sultanının da Türkiyeye gelmesi söz konusudur.

Kral Faysal, Orta Doğudaki amerikan dış politikasının yavaş yavaş bütün ağırlığını yüklenen bir devlet adamıdır. Bilindiği gibi, bundan daha birkaç yıl öncesine kadar Birleşik Amerika, bağlantısız devletler karşısında üstünlüğü Sovyetler Birliğine kaptırmış durumdaydı. Son zamanlarda bu durum önemli biçimde değişmiştir. Bunda, elbette ki Moskova ile Pekin arasındaki çekişmenin büyük payı vardır. Ancak, bunun yanısıra, sol eğilimli dünya liderleri de son bir yıl içinde yavaş yavaş politika alanından çekilmeye başlamışlardır ki bunun Washington için büyük ferahlık yarattığından şüphe edilemez. Artık bir Ben bella, Nkrumah, hattâ Sukarno, Washington için birer korkulu rüya değildirler.

Buna karşılık, bağıntısız devletlerin başında, Batı eğilimli bazı yöneticilerin yıldızları parlamaya başlamıştır. Bunların arasında Kral Faysal özellikle göze çarpmaktadır. Suudi Arabistan Kralı, dinsel eğilimleri bakımından, komünizmin karşısında olduğunu kimseden gizlememektedir. Üstelik, Nâsırın sırtını komünist bloka dayayarak yaptığı politika oyunlarının karşısında denge kurmak için de Batının desteğine ihtiyaç vardır. Birleşik Amerika, Faysalın aradığı bu desteği sağlamaya fazlasıyla istekli görünmektedir. Gerçi bu zengin petrol ülkesinin paraya ihtiyacı yoktur ama, başka bir Orta Doğu devleti söz konusu olunca hemen ortaya sürülen "denge" sözü, Suudi Arabistana silâh satılırken nedense Washington'da pek duyulmamaktadır!

Bugünlerde Birleşik Amerikanın pek makbul tuttuğu yöneticilerden bir ikincisi de Fas Sultanıdır. De Gaulle'le arası bozulduktan sonra -Ben Barka olayının Paris ile Rabat arasına soktuğu soğukluk herhalde hatırlanacaktır- tarafsızlık, bağlantısızlık gibi sözlere pek önem vermemeye başlayan Sultan, şimdi yavaş yavaş Washington'a yanaşmaya eğilmektedir. Arap dünyasında Nâsırın yitirmeye başladığı itibardan faydalanmayı düşünen Birleşik Amerika için bu eğilim sanki bir Tanrı armağanı gibi görünmektedir.

Ancak bu konuda bir noktaya iyice dikkat etmek gerekir. Tarihin akışını geri döndürmek mümkün olmadığına göre, dünyanın hangi bucağında olursa olsun, monarşik yönetimlerin günleri sayılıdır. Dolu olduğu bütün iyiniyete rağmen kendisine bir anayasa hazırlanması gereği hatırlatıldığı zaman "önce Kuran, sonra benim iradem" diyen bir insan üzerine yapılacak yatırım, günün birinde tersine teptiği zaman buna şaşmamak lâzımdır.

Türk dış politikasını yönetenler eğer hesaplarını yeni parlayan yıldızlara göre yaparlarsa, kötü bir yanlışa düşerler. Türkiye, iç yönetimi ne olursa olsun, elbette ki her ülkeyle dostluk bağları kurmalı, fakat bu bağların bütün bir dış politikayı etkileyecek nitelikler kazanmasına müsaade etmemelidir. Hele bunların birini bir başkasına tercih biçiminde belirmesine hiç göz yumulamaz. Önce Kral Suudun, onun arkasından da Fas Kralının Ankara ziyaretlerinde, bunun akıldan çıkarılmaması gerekir.

korteje takılmıştı. Akşam muhabiri Mustafa Özkan, diğer gazeteci arkadaşlarının ve bu arada AKİS muhabirinin bulunduğu arabasını hareket ettirdi. Fakat iriyarı, esmer, bıyıklı ve külhani tavırlı bir trafik polisi derhal arabayı durdurdu. Gazeteciler, basın kartlarını göstererek, görev yaptıklarını izah etmek istediler, fakat bu, polisi daha çok kızdırdı. "Dur ulan!"la başlayıp, "O basın kartını bilmem ne yapın"la devam eden kibar -fakat biraz yüksek sesli- bir konuşmaya girişti. Bu polisin yaka numarası 759'du.

Sonra bir komiser geldi. Sağolsun, o da arkadaşını aratmadı. Küfür etmedi ama, Mustafa Özkanı çektiği gibi arabadan çıkardı ve direksiyona kendisi kuruldu, arabayı çalıştırdı ve gaza dayandı. Ama zavallı araba yaralı bir hayvan gibi ofluyor, pufluyor ve olduğu yerde zıplayıp duruyordu. Çünkü bizim 8754 yaka numaralı Komiser efendi el frenini çekmemişti!. Flâşlar patlamağa başlayınca, trafik polisleri, yaptıklarının delille tesbit edildiğinden ürkmüş olacaklar ki gazetecileri bıraktılar.

Basın teşekkülleri derhal, ilgililere telgraflar çekerek, bildiriler yayınlıyarak, Polisin tutumunu protesto ettiler. Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve Türkiye Gazeteciler Sendikası, ilgililere Anayasadaki haber alma hürriyetini hatırlatan telgraflar gönderdiler. Türkiye Basın-İş Sendikasının yayınladığı sert bildiride ise şu ifade yer aldı:

"Görev başındaki gazetecileri dövmekle başlayıp hapse atmakla devam eden heveslerin sadece ve sadece sahiplerinin mahvına sebep olduğu zihinlerden silinmemiştir..."

Faysalın karşılanışı sırasında Polisin tuhaf davranışlarına sadece gazeteciler değil, bazı vatandaşlar, hattâ yabancılar da mâruz kaldılar. Faysalın uçağından biraz önce alana inen bir uçaktan çıkan iki amerikalı, ellerindeki av tüfeklerinin, üzerlerine doğru koşan bir takım adamlar tarafından çekilip alındığını hayretle gördüler. Alan ile Hariciye Köşkü arasındaki yol üzerinde arabalarını park etmiş olan bazı vatandaşlar ise, arabalarını bulamadılar. Çünkü polis alıp götürmüştü! Hattâ bazı arabalara anahtar uyduramayan polisler, itfaiye arabası ile bunları çektirdiler. Arabası bu şekilde, haberi olmaksızın çekilen bir Ankaralıdan ise cingöz bir polis, "İtfaiye yardımı ile araba çekme ücreti" istedi!.

Kulağa Küpe...

Aptal dost

Bizim, "Tonton" var ya.. Bakınız, gene amerikalıları koruyup sovyetlere ne yaman yüklenmiş!

Konu, deprem felâketzedelerine yardım yapıp yapmamak hikâyesi. Bizim "Tonton"a göre Rusya ne vermeliymiş, bilir misiniz? "Bir kaç milyar altın ruble!." Bunu vermediği için de, hepimiz onu kınamalıymışız.

"Bir kaç milyar altın ruble!" Rublenin kur değeri doların eşi. Yani, bir kaç milyar altın dolar!. Bir kaç milyar.. Adam ya dayak yememiş, ya hesap bilmiyor. "Tonton" Amerikayı da hemen savunmayı ihmal etmiyor. -Amerikanın gönlünden kopan 750 bin dolarmış. 750 bin, kâğıt dolar..- "Tonton" diyor ki:

Lütfen hesab ediniz. Kapitalist Amerika Başkanı Johnson'un fonundan 7,5 milyon lira yardım gönderirken, Sovyet Rusya ne göndermeliydi? Kaç milyar altın ruble.

Yapılacak yardım konusunda asıl zengin ve yetkili Amerika değil, Sovyet Rusyadır. 12 feza denemesine, 12 milyar lira harcayabiliyor.

Amerika, Amerika! Seni Türkiyede bu hale, bir Başkan Johnson, bir de böyle dostların soktu ya..

Dinî devlet propagandası

Kral Faysalın Ankaraya gelişinin özellik taşıyan tek yanı, Polisin bu tutumu değildir. Bu ziyaret, bizim sağcı basında da ilginç tepki buldu. İslâmî devlet heveslisi sapıklar, bu prensiplerle yönetilen bir devlet başkanı geldi diye bayram sevincine kapıldılar. Bâbıâlide Sabah Gazetesi, Faysalın İslâm Kongresinde yaptığı bir konuşmayı başmakale olarak yayınladı. Bu makalede şöyle satırlar vardı:

"Ademin yaradılışından kıyamet gününe kadar hiç bir ideoloji yahut anayasa, islâmın teşkilât ve disiplin bakımından eriştiği şahikaya erişemiyecektir. O halde, müslüman ve peygamberin ümmeti olduğumuzu iddia eden bizler niçin dinimizin prensipleri ile tearuz halinde olalım? Kanunlar ve nizamlar imal etmeye çalışıyoruz. Biliyorsunuz ki islâm bizi müslümanların umurunu tanzimden menetmiyor. Lâkin bu tanzim işi kur'andan ve sünnetten istimbat edilenlere dayanmalı..."

Yani istenilen, dine dayalı devlettir! Bâbıâlide Sabah adlı gazete, bu fikre katıldığını, bu konuşmayı alenen başmakale yaparak ilân etmektedir. Tercüman Gazetesi de 14 sayfalık bir ilâve ve milletvekili -tacir mensubu -Ticaret Suudî Arabistanladır!- Lûtfi Akdoğanın gayretleriyle bu yarışa katıldı. Yeni İstanbulda ise AP'nin iri baş, aşırı sağcı, muhafazakâr milletvekillerinden Prof. Osman Turan bir Türk-Arap Konfederasyonu saçmasından -daha arapların kendi aralarında konfederasyonları yokken ve birbirlerini yerlerken- açıkça bahsetti. Böylece, Faysalın gelişi, anti-lâik ve panislamist propagandaları son derece hızlandırdı. Bu yoğun ve pahalı faaliyet çok kimseye şunu düşündürdü: "Bu değirmenin suyu nereden geliyor?"

Bütün tuhaflıklara rağmen Faysalı bir komşu ülkenin kralı olarak dostça karşılamak ve sempati duymak isteyen normal düşünceli vatandaşlar ise, bizzat Faysaldan sâdır olan bir davranışla irkildiler: Arap Kralı, lâik Türkiyenin kurucusu Atatürkü ziyareti reddetmişti! Mâzeret ise, mensubu bulunduğu Vahabî mezhebinde türbe ziyaretinin günah sayılması idi. Peki, her sene Peygamberin Arabistandaki türbesine yapılan ziyaretler ve bu âdetin Faysalın lideri olduğu hükümet tarafından desteklenmesinin anlamı nedir?

Haa, o mu? O, altın yumurtlayan tavuk hikâyesidir!

Hükümet

Depremle gelenler

Geçtiğimiz haftanın sonunda Cumartesi günü Başbakanlığa uğrayanlar, olağanüstü bir durumla karşılaştılar: Ortalıkta seferberlik günlerine özgü bir telâş ve endişe var-

dı. Her zaman büyük bir sessizliğin hâkim olduğu koridorlardan yüzleri asık memurlar hışımla geçiyor, odacılar dalgın ve kederli, verilecek emirleri bekliyorlardı. Bürolardaki çaylı sohbetlerden eser kalmamıştı. Herkes harıl harıl çalışıyor, birbirleriyle konuşmamağa âdeta dikkat gösteriyordu.

Durumu bilmeyenler, büyük bir merak içinde, birşeyler öğrenmeğe çalışıyorlardı. Acaba memleket çapında büyük bir olay mı vukubulmuştu da kendileri duymamışlardı, yoksa Hükümet dış olaylarla ilgili önemli bir karar mı almıştı? Ortalıktaki telâşa ve sinirli havaya bakılırsa, mutlaka çok önemli bir şeyler olmuştu veya olacaktı.

AKİS muhabiri, Başbakanlıktaki bir yetkiliden meseleyi öğrendi: Doğudaki depremle ilgili olarak yapılan İlmi ve Teknik Heyet toplantısı o gün teype alınmış, fakat aradan üç gün geçmiş olmasına rağmen, bunlar teypin dışına çıkartılamamış, yazılı hale getirilememişti. Başbakan Demirel durumu öğrenince küplere binmiş ve bu kızgınlıkla önüne geleni haşlamıştı. Çünkü, Bakanlar Kurulunun toplanıp meseleyi görüşmesi biraz da buna bağlıydı. Teyp meselesi halledilemeyince, toplantı yapılamamıştı!

Sinirli hava geçip, olay biraz unutulduktan sonra teyp meselesi günün şakası haline geldi ve Başbakanlıkta herkes birbirine "Fikirler teypte... Teyp ne oldu? Yandı, bitti, kül oldu!" şeklinde takılmaya başladı.

Doğudaki deprem bölgesinde binlerce insan Başkentten gelecek haberleri dörtgözle beklerken, Hükümet, açığa vurmamaya çalıştığı, tam bir panik içinde bulunuyordu. 24 Ağustos günü Başbakanlıkta toplanan İlmî ve Teknik Komisyonun görüşlerinin teypten kâğıda geçirilmesi bile becerilemiyordu!

İşin tatlı tarafı, bu kadro, başta liderleri Demirel olduğu halde, Doğu meselesinin kışa kadar halledileceğini bildirmişti. Doğudaki binlerce felâketzede ve üzüntü içindeki milyonlarca vatandaş, teyp meselesinin halli sonucunda Bakanlar Kurulunun yapacağı toplantıyı ve alacağı kararları bekleyedursunlar, sonuç bu küçük olayla bile anlaşılmış gibidir. Hükümetin bu problemi zamanında halledeceğine inanan pek azdır. Parlak demeçlerin sahiplerinin de buna inandıkları iddia edilemez. Doğudan döner dönmez cezbe halleri de geçer gibi olan Başbakan ve kadrosu, meselenin içinden çıkamıyacaklarını anlayınca, işi ehline danışmayı uygun bulmuş, bir komisyon teşkiline karar vererek, ilgili yerlere duyurmuşlardı.

Komisyon, 24 Ağustos Salı günü saat 10'da Başbakanlıkta toplandı. Bakanlık müsteşarları, ordu ve üniversite ile ticaret odaları, mühendis birlikleri ve işçi - işveren sendikaları temsilcileri salondaki yerlerini aldıktan sonra toplantı başladı.

Başbakan Demirel, koltuğunda diken üstünde gibiydi. Bakanlardan sadece Faruk Sükan oradaydı. Diğerleri, programlarını bozmamak için bu çok önemli toplantıya katılmamışlardı.

"Medeniyet Hastalığı"

Aşağıdaki yazı bir mizah dergisinde çıkmamıştır ve bir mizah yazısı değildir. Bu, şimdi bizim kriptoların gözde adamı haline gelmiş bulunan ültra-sağ bir A.P. milletvekilinin, Osman Yüksel Serdengeçtinin son derece ciddi olarak kaleme aldığı günlük fıkrasından parçalardır.

A.P.'de kimler var, Mecliste kimler var! Yarabbi, acımayacak mısın bu millete?

Şu medeniyet sözü çıkalı rahatımız bozuldu doğrusu. Nereye varsan, ne yapsan bir medenilik sıkıntısı, adâb-ı muaşeret üzüntüsü. İstediğin gibi giyinemezsin, istediğin gibi yiyip içemezsin!. Hattâ istediğin gibi yürüyemez, konuşamazsın. Meselâ şu pantalon denilen körolasını ütülemeden giyemezsin!. Giydin mi ona esir oldun gittin. Artı bağdaş kurup oturamazsın. Merdivenden dimdik çıkacaksın. Aksi halde diz yapar!. Ya o kolalı yakalar. Mermer gibi. Gırtlağını bir sıktı mı, başını ne sağa çevirebilirsin ne sola!. Hâşa kara canavar gibi başını bir yere çevirmek istersen, kendin de dönmek zorunda kalırsın! Hele o kıravat!. Halkın medeniyet yuları dediği bu nesne, neye yarar acaba? Bir ziyafete gidersin!. Sofra kurulur. Önüne yemekten çok bir yığın çatal, kaşık, bıçak konur.

Hangi yemeği ne ile yiyeceğini bir türlü bilemezsin!. Meselâ, sofraya bir kızartma konulmuştur. Bıçakla keseceğim, çatalla parçalayacağım, derken insanın canı çıkar. Suyu, beyaz masa örtüsüne, peçetelere sıçrar. Utanırsın, üzülürsün, bitersin tükenirsin. Bunun en kolayı, en tabiisi ve zevklisi, et parçasını eliyle alıp ağzını şapırdata şapırdata yemektir. Amma böyle yaptığın an, medeniyetten çıktın demek!.. Nerede bir sofraya oturup bağdaş kurup kemiklerin iliklerini sora sora, içlerine sindire sindire yemek yiyen, çorba içen ecdadımız?. Herkes önüne küçük bir tabak koymuş, tıpkı kediler gibi birbirlerine yan gözle baka baka çatır mıtır - tıkır mıkır medenice yemek yiyoruz! diye kendimizi aç koyuyoruz!.

Sonra efendim, şu gün aşırı hattâ her gün tıraş olmak da ne oluyor!. Kadınlar gibi yüzümüzü cascavlak bırakıyoruz!. Mademki yüzümüzde kıl çıkıyor. Elbette bir hikmeti var. Yaratan, abes şey yaratmaz!. Onu öyle bırakmak, ecdadımız gibi 15 günde bir berbere düzelttirivermek yeter.

(. . .) Her şeyden evvel asrilik - sosyete - moderenlik gibi kelimelerle bize giren Avrupa medeniyeti, doğru söylemek lâzım gelirse, hazır rahatımızı da bozdu!. Kimimiz bir pantalonun, kimimiz bir kıravatın esiri. Şekilperestlik ve teferrüat içinde bunalıyoruz. Medeniyet icabı, muaşeret icabı diye ne yaptığımızı bildiğimiz yok! Tabiatı, tabiiliği, hakiki hayatı ve hürriyeti kaybettik!. Millet ve idare demokrasisinden evvel, bir de şekil demokrasisi, yaşayış, hayat demokrasisi lâzım. Bunun için de yine halka dönmemiz icabediyor. Ecdadımız ne kadar rahat ve sade yaşamışlar, ne uzun ömürler sürmüşler, biz kendimize, rahatımıza bakalım. Varsın bize bu bakımdan medeni demesinler. İnsanı aynaya, görünüşe, cekete, pantalona, korseye esir eden medeniyeti ben ne yapayım?

Böyle medeniyetin Allah belâsını versin. Amin...

Özel sektöre yazık!

Demirel, toplantıyı mûtat nutuklarından biriyle açtı. Ürkek ve sinirli konuşuyordu. Bölge halkının başka yere naklinin doğru olmıyacağını belirterek konuşmasına başlayan Demirel, deprem bölgesinde derhal yarı prefabrike evler yapılmasını, bunların kapı ve pencereleriyle camlarının şehirlerde tek tip olarak yaptırılıp, bölgeye nakledilmesini istedi.

Konuşma, salondakiler tarafından beğenilmedi. Teklifin ne yeni, ne de akla yakın bir tarafı vardı. Demirelin, her haliyle, meseleyi üstünkörü geçiştirmek istediği anlaşılıyordu. Bütün vaadlerinde görülen gerçek dışı özellik burada da hakimdi. İlim ve teknik adamlarının ve kendisini politikaya kaptırmamış kuruluşların bunları ciddiye almıyacakları gün gibi açıktı. Toplantının havasından bunu anlamak mümkündü. Toplantıya hazırlıklı gelen uzmanların, söylenenler karşısında zaman zaman bıyık altından güldükleri gözden kaçmıyordu.

Başbakan Demirel, bütün tedirginliğine rağmen, kendisinden sonra yapılan 29 konuşmayı dikkatle dinledi. Arada söze karışarak fikrini belirtiyor ve bazı konuşmacıları haşlarcasına müdahalede bulunuyordu. Mevzuatın müsait olmadığından bahseden Toprak İskân Genel Müdürü Ferruh İlter, deprem bölgesindeki halkın çoğunluğunun maraba olduğunu ve bu sebeple nakillerinin doğru olacağını belirten Prof. Fehmi Yavuz ile Doğu insanlarının taş kovuklar içinde yaşadığını söyleyen Mühendisler Odası temsilcisi Halil Baysal, bütün haklılıklarına rağmen, Demirelin hışmından kurtulamadılar. Demirelin bu tutumu, salonda bir kere daha hayal kırıklığına yol açtı. Uzmanlara göre, yanlış düşünen, Demireldi. İşin en hazin tarafı, o bunu anlamıyor ve anlamaya da yanaşmıyordu.

Toplantının, Hükümetçe de beğenildiği sonradan açıklanan en gerçekçi konuşmasını, Genel Kurmay Başkanlığı İnşaat Dairesi Başkanı Tuğgeneral Muzaffer Toygar yaptı. Toygar:

"— Halk deprem bölgesinden kaldırılarak Malazgirt, Muş, Doğu Beyazıt ovalarına iskân edilmelidir. Burada köyler yerine 2-3 bin kişilik kasabalar kurulmalıdır. Bize kereste, cam, çivi verdiğiniz takdirde, iki ay içinde size 10 bin ev teslim etmeye hazırız" dedi.

Haldun Menteşeoğlu

Hem yeri, hem yeni dar..

Bu görüşün, başlangıçta, Hükümetin pek işine geldiğini söylemek mümkün değildir. Devletin imkânlarıyla milyoner yetiştirme taraflısı Hükümet, daha değişik düşünmek zorundaydı. Zira müteahhitler, gözlerini dört açmış, bekliyorlardı. Hattâ, bir kısım "dümenler" çoktan hazırdı.

Toplantıdan bir gün sonra Millî Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu, Ordunun teklifinin Hükümetçe beğenildiğini açıklamak zorunda kaldı. Yani şah diyen generaller, atı bir kere daha perişan ederek, başarıya ulaşması muhtemel bir oyunu bozmuşlardı.

Sorumsuzluk örneği

Yapılan toplantıda Devlet Plânlama Teşkilâtından kimsenin bulunmaması, dikkati çekti. Sonradan öğrenildi ki, Plânlama Teşkilâtı bu toplantıya çağrılmamıştır! Bunun sebebi herhalde, Plânlama uzmanlarının da Ordunun görüşüne kesinlikle katılmaları ve özellikle bu fırsattan istifade ederek, küçük ve dağınık köylerin biraraya getirilmesini istemeleridir. Plânlama uzmanları, inşaatların müteahhide verilmesine şiddetle karşıydılar. Felâketzedelerin "fay bölgesi" dışına çıkarılmasını şart görmekteydiler.

Aslına bakılırsa, Doğuyla ilgilenmek Demirel Hükümetinin aklından bile geçmemiştir. Bu, bundan bir süre önce jeologların, şimdiki deprem bölgesinde yaşayanların buradan mutlaka naklini isteyen raporlarının Hükümetçe kaale alınmaması ve yine, aynı bölgede "depreme dayanıklıdır" diye yaptırılan evlerin ilk sarsıntıda yerle bir olmasıyla sabittir. Bu sorumsuzluk yüzünden, jeologların kurtarılmasını istedikleri 514 kişi ölmüş ve milyonlarca liralık millî servet yok olmuştur.

Gerek seçimlerden önce, gerekse iktidara geldikten sonra pek fazla içli dışlı olduğu özel sektör, Doğuya yardım konusunda Süleyman Demireli büyük bir hayal kırıklığına uğrattı. Demirel, demeçlerinde bunları yardıma çağırırken, herhalde bütün kasaların açılacağını ve milyonlarca liranın daha ilk günde toplanacağını ummuştu. Halbuki sonuç hiç de öyle olmadı ve Demirelin güvendiği dağlara bir kere daha kar yağdı. Sinekten yağ çıkarmakta pek mahir bazı kişiler, Doğulu felâketzedelere sadece günlük cep harçlıklarını vermekle yetindiler. Bunun mükemmel bir reklâm fırsatı olduğunu düşünenlerse, biraz daha insaflı davrandılar! Buna karşılık, dargelirli vatandaşlar âdeta yardım yarışına girdiler. İşçiler bile birer gündeliklerini felâketzedelere vermeyi görev saydılar.

Doğudan kötü haberler gelmeğe, felâketzedelerin perişan halde olduklarına dair haberler manşetlerde yer almağa başlayınca, o sırada Vartoda bulunan İmar ve İskân Bakanı Haldun Menteşeoğlu hemen çadırda bir basın toplantısı düzenledi. Haber sadece AP'li bir gazetede çıktığına göre, herhalde bu, özel bir basın toplantısı olmalıydı! Bakan, yardımların yerlerine ulaştığını, âdilâne dağıtıldığını ve halkın hayatından memnun, yaşamaya devam ettiğini söylüyordu. Halbuki Doğudan gelen bütün ha-

berler AP'li Bakanı yalanlıyor, askerî birlikler olmasa, halkın açlıktan ve perişanlıktan kırılacağını bildiriyordu. Deprem bölgesinde bir inceleme gezisi yapan Senato Başkan Vekili, CHP Kars senatörü Sırrı Atalay, Doğudan gelen tarafsız ve gerçek haberleri doğrulayıcı nitelikte bir demeç verince kıyamet koptu. Hükümet derhal bölgedeki yöneticilere talimat vererek, Atalayın demecini tekzip ettirdi. Fakat Atalay, iddiasında belgelerle ısrar edince, mızrağın çuvalda saklanamıyacağını anlayan Hükümet, susmak zorunda kaldı.

Bu arada, Meclis Başkan Vekili AP'li Nurettin Okun aynı konuda verdiği bir demeç ise kargaları bile güldürdü.

Ah, şu teyp meselesi!..

Bazı söylentilere göre, Doğu bölgesinde yapılacak yeni köy ve kasabaların inşası için birçok yerli ve yabancı firma ortalıkta dört dönmektedir. Bunlar, ellerindeki projeleri Hükümete yakın kişilere izah ederek, inşaatlara talip olmaktadırlar.

Bu arada amerikan Bristol firmasının bir teklifinden bahsedilmektedir. Firmanın, maliyeti 10-15 bin lira olan ve yüz yıl dayanabilecek evler yapmayı teklif ettiği söylenmektedir. Yerli ve yabancı birçok firmaya evet diyemedikleri gibi, buna da evet diyemiyecekleri için bazı çevrelerin ziyadesiyle üzgün olduğu söylenmektedir.

Ordunun teklifi Hükümetçe kabul edilirse, inşaat önümüzdeki günlerde başlayabilecektir. Burada görev alacak üç tabur asker, çoktan deprem bölgesine hareket etmiştir. Emir gelir gelmez, askerler, bölge halkıyla da işbirliği yaparak, ya aynı bölgede, ya da uygun görülecek başka yerlerde evleri yapmaya başlayacaktır.

Bu işin soğuklar başlayıncaya kadar bitirilmesi gerekmektedir. Hükümetin en büyük sıkıntısı, başta Ordu olmak üzere, bütün kuruluşların ve buralardaki uzmanların bu fikirde şiddetle ısrar etmeleridir.

Doğudan dönen İmar - İskân Bakanı Menteşeoğlu, böyle bir kararla karşılaşınca şaşırdı. Teknik ve İlmî Heyetin görüşünü öğrenmek istediyse de, teyp meselesi halledilemediği için, bir sonuç alamadı. Bunun üzerine Bakan, aynı heyeti Pazar günü bir daha toplantıya çağırdı! Son durumun da gözden geçirildiği toplantıda, muvakkat iskân plânlarının uygulanmasına hemen başlanılması kararlaştırıldı.

Yapılacak binalar ahşap olacaktır. Oturanların soğuktan korunabilmesi için, binaların bir kısmının toprağa gömülmesi düşünülmektedir. İnşaatı sivil ve askerî makamlar beraber yürüteceklerdir. Muhtemelen, baharla birlikte de kesin iskân çalışmaları başlayacaktır. Bunun nasıl ve nerede olacağı hakkında henüz bir karar yoktur. Muvakkat iskân konusunda düşünülen ve alınan tedbirlerin ne dereceye kadar isabetli olduğu ise önümüzdeki aylar içinde belli olacaktır.

Eğer Hükümet, şu meşhur teyp meselesini halledebilirse, durum bu hafta içinde kesinlik kazanacaktır.

Demirelin topladığı, deprem ile ilgili Komisyon
Havanda su dövenler

İşçiler

Gençliğin öfkesi

Dış badanası amerikan bahriye erlerince tüm maviye boyanmış muhteşem binanın ikinci katındaki ışıklı odada bir genç, durmadan telefonlara cevap yetiştirmeye çalışıyordu. Koyu kestane saçları alnının sol tarafına düşmüş, siyah gür kaşlı, siyah gözlü, çenesi gamzeli bu genç, günün en uzun telefon konuşmasını yaptıktan sonra, gösterişli makam koltuğundan kalktı ve:

"— Sabahtanberi bu kaçıncı konuşma?.. Nefes aldırmıyorlar insana!." dedi.

Yan taraftaki koltuğa gömülen iki arkadaşının yanına oturdu. Kendisine uzatılan sigarayı tam yakacağı sırada, masanın sol tarafında duran iki telefondan biri çalmağa başladı. İstemiyerek yerinden kalktı. Önce siyah renkli telefonun âhizesini eline aldı, fakat zil çalmaya devam edince onu yerine koydu, beyaz renkli telefonun âhizesini kaldırdı ve:

"— Evet, evet!. Soysuzlaştırıyorlar!. Cumartesi günü miting yapacağız demişlerdi, yapamıyacaklarını anlayınca vazgeçtiler.." şeklinde konuşmağa başladı.

Telefonun öbür ucundaki adam fazla soru sormuş olmalı ki, genç, bir ara karşısındaki arkadaşlarına "daha, çok işimiz var!" der gibi baktı ve maroken koltuğa gömülerek konuşmasına devam etti:

"— Onlar zamanla alternatifin önemini kaybettirmek istiyorlar. Zaten miting yapmaktan yana da değillerdi. Hükümetin istemediği aksiyona girmek istemediler..."

Genç, konuşmasının bu kısmında durdu, uzun süre, telefondaki sesi dinledi. Arada bir başını "evet" anlamına gelecek şekilde sallıyor, bazan da "Tamamen bir tertiptir bu... Esasen potansiyel de kayboldu.." diyordu.

Olay, haftanın başında Pazartesi gecesi, saatlerin 20.15'i gösterdiği sıralarda, Cağaloğlundaki üç katlı Millî Talebe Federasyonu -TMTF- binasının başkanlık odasında cereyan etti. Telefonla konuşan genç, TMTF'nin İkinci Başkanı Cavit Savcıdan başkası değildi. Onun böyle konuşmasındaki başlıca neden ise, TMTF ile Türk-İş arasında, "Çorumlu işçilerin Istanbulda karşılanması" konusunda patlak veren ihtilâftı. Bu ihtilâf, yüksek öğrenim gençliği ile Türk-İş arasındaki - kökü tâ Zonguldak olaylarına dayanan- tutumla ilgili anlaşmazlıklara yeni bir halka daha eklemiş bulunuyordu.

Cavit Savcı
Bir çuval incir..

İsmail Topkar
Oyunun böylesi

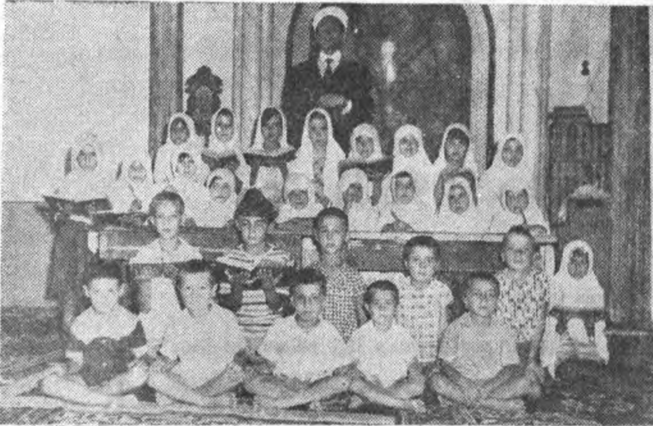
Boşa giden çabalar

Gençlik, yollara düşürülmüş, sefil, perişan edilmiş bu Çorumlu işçi kafilesini bir sosyal yara olarak görmüş ve AP İktidarının bu sosyal olayı, devekuşu örneği, başını kuma sokarak görmezlikten gelişini iyi karşılamamıştı. Günlerdir gazetelerin, "ölüm kervanı" ismini taktıkları bu kafileyle ilgilenmesine, resimli röportajlarını yayınlamasına rağmen, neden bir AP yetkilisi çıkıp da, kendilerine, "Hakkınızı vereceğiz" demiyordu?..

İşte bu düşüncedir ki gençliği öfkelendirdi ve Çorumlu işçilerin, İstanbula girişlerinde muhteşem bir şekilde karşılanmalarına, geçtiğimiz haftanın başlarında derhal karar verildi. Bu öyle bir karşılama olacaktı ki Çorumlu işçilerin halini bilmiyen kalmıyacak, cümleâlem "Vay, böyle ha?" diyecekti. Çorumdan yola düşenlerin İstanbulda karşılanışı tam anlamiyle bir miting şeklinde olacağından, ister - istemez günün olayı yapılacaktı!.. Bunun önderliğini TMTF üzerine aldı. Miting günü olarak, geçen Pazar tesbit edildi. Bu arada, Maden-İş, İstanbul Basın-İş, Tekstil-İş, Kimya-İş, Lâstik-İş, Gıda-İş, Türkiye Öğretmenler Sendikası, Haberleşme-İş, Bank-İş, Yapı-İş ve Ağaç-İş olmak üzere tam 11 sendika TMTF'yi destekliyeceklerini belirttiler.

Ancak, TMTF'nin bu davranışı karşısında Türk-İş I. Bölge Temsilciliği de boş durmadı. İnisyatifi TMTF'ye kaptırmamak için o da, kendisine bağlı bütün sendikalara birer bildiri göndererek, Çorumlu işçilerin, geçtiğimiz haftanın sonunda Cumartesi günü İstanbulda, miting havası verilecek bir şekilde karşılanacağını belirtti. Artık bütün mesele, işçilerin İstanbula Cumartesi mi, yoksa Pazar günü mü gireceklerine kalmıştı.

Türk-İş, işçi muhabirlerinin aracılığı ile kafilenin Cumartesi günü İstanbula geleceğini basına duyururken, TMTF de millî eğitim muhabirlerinin aracılığı ile işçilerin Pazar günü İstanbulda karşılanacağı haberini etrafa yaydı. Bu çelişik durum en fazla gazetelerin yazı işleri müdürleri ile istihbarat şeflerini

KURAN KURSU — **İşte, 1966 Türkiyesinden hazin bir manzara. Daha A, B, C, D demesini bile bilmeyen bu yavrular, kuran kursu ile karanlığa itilmek istenilen binlerce yavrudan sadece bir kısmıdır. Daha da hazini şudur ki, bu resim, şapka devriminin 41. yıldönümünde, Kuşadası Kuran Kursunda çekilmiştir. Demirel İktidarının meyvaları acaba kimleri sevindirecektir? Atatürk düşmanlığı, devrim düşmanlığı denilen, acaba bundan başka birşey midir ki?..**

şaşkına çevirdi. Zira, İstanbulda yapılacak -ki uzun süredenberi yapılmadı- bir mitingin alacağı şeklin ne olacağını daha önceden kestirmek mümkün olmadığından, yazı işleri ve istihbarat kadrolarının ayakta tutulması, izinlerin kaldırılması gerekecekti ve birbirini tutmaz bu iki haber karşısında şaşkına dönmekte de haklıydılar.

Ne var ki ,geçtiğimiz haftanın başında yazı işleri müdürleri ile istihbarat şeflerini -hattâ tüm İstanbul polis teşkilâtını- tedirgin eden bu durum, Çorumlu işçilerin Sapanca gölü kenarında, Saracoğlu turistik tesislerinin bahçesinde konukladıkları bir sırada değişiverdi. İşçilerin Cumartesi günü İstanbula giremiyecekleri anlaşıldı. Bu, ilk bakışta, TMTF'nin bir zaferi idi. Aslında ise, daha işçilerin karşısında 100 kilometreden fazla yol bulunuyordu. Ancak çok sıkı bir yürüme ve az mola verme ile Pazar günü -o da öğleden sonra- İstanbula varabilirlerdi. Bu yüzden TMTF'nin karşılama töreni hazırlığı da suya düşmüş oluyordu!.

Bu oyun kime karşı?

Bütün ön hesapların iki gün içinde allak - bullak olmasındaki nedeni ise Çorumlu işçilerin bilmesine imkân yoktu. Fakat TMTF bu yolda yenilgiyi kabul etmedi. İşçiler, İzmite girdikleri sırada, İstanbuldan hareket eden bir grup TMTF'ci ile karşılaştılar. Cumartesi günü İzmitteki bu karşılaşmanın en ilginç yanı, TMTF temsilcisi Osman Aralatın, Çorumlu işçiler kafilesinin başkanlığını yapan Genel-İş Sendikası Genel Sekreteri Hasan Okyarla yaptığı konuşma oldu. TMTF temsilcisi, işçilerin İstanbula girişlerinin geciktirilmesini Türk-İş tarafından perde arkasında oynanan bir oyun olarak niteledi ve Türk-İşin bütün çabalarının "bu yürüyüşün Hükümete en az zarar verir şekilde olması için" sarfedildiğini belirterek:

"— Bu meseleyi ortaya koyalım. Bu oyun bitsin!.. Türk-İş ne yapmak istiyor?.. İstanbula Pazar günü girmelisiniz. Bunun engellenmesine gençlik teşekkülü olarak müsaade etmiyeceğiz. 700 kilometre kateden işçilerin bu mücadelesini birtakım oyunlar içinde yok edemezsiniz!." dedi.

Daha sonra da, Türk-İş ile Kocaeli Sendikası temsilcilerini, durumun halledilmesi için açık toplantıya çağırdı. Fakat bu çağrı olumlu bir sonuç vermedi. Türk-İş temsilcilerinden çağrıya ses veren çıkmadı. Böylece eli boş olarak İstanbula dönen gençlik temsilcileri, TMTF'nin de bu yolda yenilgisini duyurmuş oluyorlardı. Zafer, artık Türk-İşin sayılırdı!. Onlar, TMTF'yi diskalifiye etmiş ve işçileri, bu satırların okunduğu sıralarda İstanbula getirmiş bulunuyorlardı.

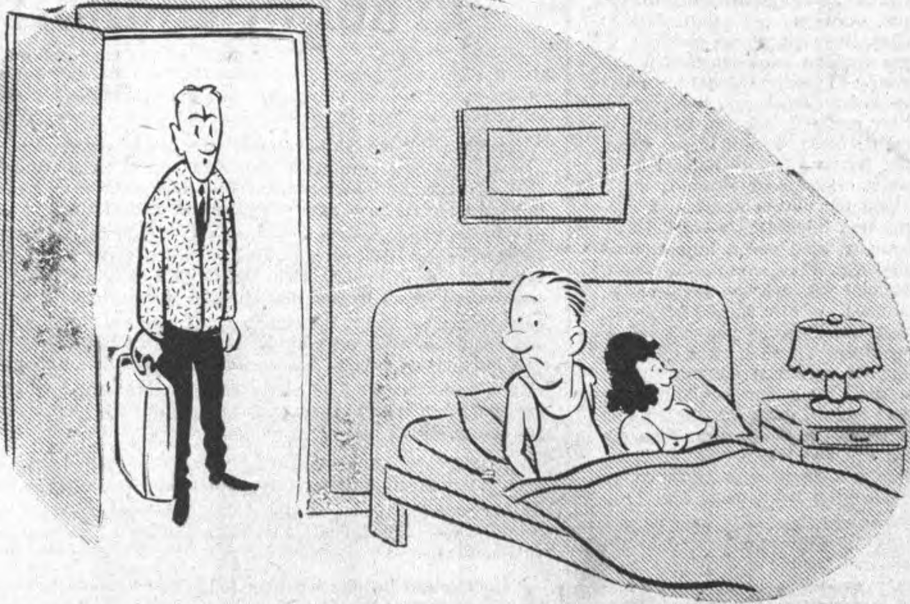
Eğer bir değişiklik olmazsa, Çorumlu işçiler kervanı, Çarşamba günü, Ankara asfaltında, pek gösterişli olmıyan bir şekilde karşılanacaklar, Kadıköyden özel motörlerle Karaköye geçirileceklerdir. Buradan işçiler Taksim Anıtına kadar gidecek, basit bir törenden sonra da, gene yürüyerek Dolmabahçeye ineceklerdir. Rıhtımdan özel motörlerle alının işçiler, Belediyenin Florya kampinglerinde iki gün misafir edildikten sonra, uçakla Ankaraya gönderileceklerdir.

Olan, işçiye oluyor

Yukardanberi anlatılanlardan, işçilerin İstanbula gelişiyle bir oyunun oynanmakta olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Anlaşılmıyan tek husus ise, bu oyunun kime karşı oynandığıdır. Türk-İş ve kendisini destekliyenlere kulak verilecek olursa, TİP, işçilerin bu yürüyüşü ile kendi ekmeğine yağ sürme çabasındadır. Türk-İş, TMTF ve onu destekliyenlerin, aslında TİP'in âleti olduklarını ve onun bu yolda oy spekülasyonu yapmasına imkân hazırladıklarını iddia etmektedir. Bu nedenledir ki Türk-İş, meselenin alevlenmesini istememiş, mitingden yana olmamıştır. Çorumun - Johnson Kemal adıyla ün yapmış olan - Belediye Başkanıyla müzakereye girişmek suretiyle herşeyin düzeleceğine inanmıştır!

Öte yandan, TMTF ve onu destekliyenlere kulak verilince, perde arkasında AP'nin de büyük gayret sarfettiği anlaşılmaktadır. Zira ötedenberi, AP ve İktidarı, Çorumlu işçilerin olayına gereken ilgiyi göstermek şöyle dursun, aksine, "Canınız cehenneme!" derecesine bir tutumu benimsemiştir. İşçilerin İstanbulda büyük bir miting veya gösteriyle karşılanmaları, elbette ki AP'li zadegânların işine gelmiyecektir.

Kısacası, geçtiğimiz hafta ve içinde bulunduğumuz haftanın ilk yarısında Çorumlu işçiler üzerinde oynanan oyunun kamufle edilmiş yüzü budur!. Ne var ki, arada güme gidecek, gene de zavallı işçiler olacaktır!

Koca: — Treni kaçırdım karıcığım..

Evlilik

Erkekler neden aldatırlar?

Jale Candan tarafından titiz bir çalışmayla hazırlanan "Evlilikte Cinsel Hayatın Sorunları" konulu seri yazının ikinci kısmı aşağıdadır. Bu kısımda konu, erkekler açısından ele alınmıştır. Bunu ve bundan önceki kısmı dikkatlice izleyen okuyucular, gelecek sayıda, bilim adamlarının bu önemli konuyla ilgili görüş ve fikirlerini bulacaklar ve herhalde, zihinlerindeki bazı sorular ışığa kavuşmuş olacaktır.

Erkek, elindeki çöple kuma birşeyler yazıyordu. Sonra birden vazgeçti, hepsini bozarak, yanıbaşında oturan ve sessiz sessiz kendisini seyreden genç kadına:

"— Bu akşam, aynı yerde yine bekleyeceğim. Ama, bu akşam muhakkak geleceksin" diye konuştu.

Kadın ne evet, ne de hayır dedi. Sadece, denizden çıkarak kendilerine doğru yürüyen bir başka kadını, yanındaki erkeğin güzel ve çekici eşini seyretti. Biraz sonra üçü beraber oturmuş, şundan bundan konuşuyorlardı.

Plâjdaki erkek, 35 yaşlarında, serbest meslek sahibi, kazancı yerinde N.S., olayı şöyle anlattı:

"— O yaz, plâjdaki motelde üç ayrı kadınla flört ettim. Hepsi de karımı neden aldattığımı çok merak ediyorlardı. Ama hepsi de çok geçmeden sebebini anladılar: Karımı bir tek gece benim yanımda göremediler!.. Her gece sabahlara kadar kumar oynadı. Bizim hayatımız kışın da budur. Karım gençtir, güzeldir, hattâ tahsillidir ama, hayatta kumardan başka pek az şey ona heyecan verir. Benimle son derece ilgisizdir. İşlerimin nasıl gittiğini bir tek defa bile sorduğunu hatırlamam. Ben anlatırsam o dinler, ama aklı hep başka yerdedir. Ben anlattıktan sonra bazan, sözde ilgilenmiş görünmek ister, ama bana bu konuda söyledikleri, anlattıklarımın hiçbirini anlamadığının en açık örneğidir."

AKİS muhabiriyle konuşan ve eşlerini aldattıklarını itiraf eden 22 erkek, sebep olarak, eşlerinin ilgisizliğinden, ihmalinden söz etmişlerdir. Bu erkeklerin, evlilik dışı cinsel ilişki kurmalarını daha çok manevi tatminsizliğe, eşlerinin kendilerini ihmal etmelerine bağlamaları, gerçekten ilgi çekicidir. Bunun dışında, sadece beş erkek, "değişiklik"ten hoşlandıklarını, erkek için bunun tabii bir ihtiyaç olduğunu söylemişler ve eşlerini bu konuda hiç suçlamadıkları gibi, onlara karşı vicdan azabı çektiklerini de ifade etmişlerdir.

Canlı örnekler

Meselâ evlilik dışı bir çocuğu da olan M.I., durumu şöyle anlattı:

"— Yaptıklarıma çok pişmanım, fakat, oldu bir defa!.. Karımla evlendikten ve çocuk sahibi olduktan sonra, onun evde çok meşgul olması yüzünden, birçok yerlere yalnız gitmeye başladım. İşte ikinci çocu-

ğum, böyle münasebet kurduğum bir kadından oldu. Bana eşimin göstermediği yakınlığı gösteren bu kadının samimiyetinden çok şüphe etmişimdir. Buna rağmen ondan kopamadım.

İkinci kadın çocuk doğurunca, bana, eşimden çok sahip çıkmağa kalktı. Hayatım zindan olmuştu. Eşime derdimi dökemiyeceğim için bu sırrı içimde saklıyorum. Duyup da beni bırakacak diye çok ciddi bir endişe içindeyim. Bundan ötürü de öteki kadını idare ediyorum. Bazan karıma herşeyi itiraf etmek, ondan özür dilemek, onunla yeni bir hayata başlamak isterim. Ama böyle işlerle hiç ilgisi olmamıştır. Zaaf nedir, bilmez. Beni anlıyamaz. Bir kadının, kocasının kendisini seve seve aldatmasına inanması elbette ki güç birşeydir. Fakat bu durumda pek çok erkek tanıyorum. Kabahat biraz bünyede, biraz da çocukken aldığımız terbiyededir. Şu münasebet kurduğum ikinci kadını, daha çok bir arkadaşın teşvikiyle tanımıştım. Aynı büroda çalışan bütün evli erkekler, bekârlarla beraber gezmeyi ve onlardan aşağı kalmamayı âdet edinmiştik."

A.Ö.'nün durumu biraz daha değişiktir. Ufak bir memur olan A.Ö., eşinin evdeki şikâyetlerinden bıkmış usanmıştır. Eve az para getirmesi, çocukların ihtiyacını bir türlü karşılıyamaması, eşinin babadan kalma beş-on kuruşluk gelirine ailenin muhtaç durumda olması ve eşinin bu para ile kendisine bir entaricik bile alamaması devamlı şikâyet konusudur. A.Ö. hırsızlık yapamaz, rüşvete tenezzül etmez. Eşi de zaten, onu bu yollara teşvik edecek yaradılışta değildir. Değildir ama, hep söylenip durmaktadır.

A.Ö., bu sırada yalnız yaşıyan, kendi çalışıp kendi yiyen, bağımsız ruhlu, fakat müşfik bir kadınla tanışmıştır. Evinden uzaklaşıp, haftada birkaç gün dertlerini bu kadınla unutmakta, ona gençliğindenberi gerçekleştiremediği hayallerini, biraz da gerçekmiş veya karısı bunları engellemiş gibi, anlatmakta, böylece avunmaktadır.

Sebep bir değil ki..

Erkekler, genel olarak, eşlerini aldatmayı tabii buldukları halde, eşlerinin kendilerini aldatmaları fikrini bile büyük bir isyanla karşılamaktadırlar. Yine ufak bir memur olan R.T., bu konuda çok ilginç bir gerekçe vermiştir. R.T., "Kadınların fiziksel ihtiyacı çok mahduttur. Ben bu konuda karımı tatmin ederim. Beni neden aldat-

Erkeğin ihaneti

Dr. Muzaffer ARGUN

Yirmibir yıllık meslek hayatımda kendilerine yardımcı olmakta en çok müşkülâta uğradığım hastalarım, cinsel hayatlarındaki dengesizliklerin aile mutluluklarını, hattâ yuvalarını tehdit ettiğinden bahisle bana başvuranlardır. On yıla yakın bir zaman Anadolunun muhtelif şehir ve kasabalarında ve sonra da Ankarada doğum ve kadın hastalıkları mütehassısı olarak görev yaparken gerek kadın ve gerekse erkeklerde, ev dışı eğlencelerin Batıya göre daha sınırlı olduğu memleketimizde cinsel hayata düşkünlüğün normalin üstünde olduğunu müşahede etmişimdir. Bu sebepledir ki kadının, küçük yaştan itibaren arkadaşlarından duyarak veya tahayyül ederek özlediği cinsel hayatı bulamayışı, erkeğin ise başkalarının anlattığı bazı aşırı cinsel alâkalı kadınlara ait hikâyelerin etkisinde, sessizce kendini bırakan karısında aradığına kavuşamaması, aile yapısında derin sarsıntılara yol açmaktadır.

Erkeğin, yaradılış itibariyle birden fazla kadınla ilgi kurmağa meyyal bulunuşu, diğer taraftan, çapkın erkeğin toplumun hoşgörüsü ile karşılaşması, cinsel doyumsuzluk içinde olan erkeği kolaylıkla evinin dışında ikinci, üçüncü ve hattâ dördüncü bir cinsel ilgiye doğru itmektedir.

Kocalarının kendilerine olan ilgisizlikleri sebebiyle sinir bozuklukları ve buna bağlı olarak cinsel hayatlarındaki durgunluk ve isteksizlikten bahseden pek çok hanımın eşleriyle samimi görüşmelerim olmuştur. Aşağı-yukarı, hepsinin mazereti, eşlerinin yatakta kendilerine istedikleri ilgiyi göstermedikleri, aşkın en heyecanlı ânında çarşıda gördükleri bir manto veya bilezikten bahsettikleri veyahut da yorgun-argın eve döndüklerinde lüzumsuz şikâyetlerle kendilerine karşı ilgiyi azalttıkları noktalarında toplanmaktadır. Gene bu erkeklerin çoğu, bana, hanımlarını, tahsil ve görgü bakımından çok daha aşağı seviyedeki kadınlarla aldattıklarını ve kendilerini karşılıklı zevk almanın kaidelerine, daha doğrusu tabiata uydurarak veren bu tiplerle tam bir cinsel tatmine ulaştıklarını itiraf etmişlerdir.

Minareyi çalan kılıfını hazırlar misaline uyar şekilde, karısını her aldatan erkeğin buna kendince pek makbul bir izah yolu bulması tabii olmakla beraber, hergün biraz daha yogunlaşan hayat gailelerı içinde bunalmış bir erkeğe evim diyebileceği bir yerde biraz huzur, biraz sükûn sağlıyan ve yatakta dişilik fonksiyonlarını hem kendisini ve hem de eşini düşünerek yerine getirebilen bir kadının kolay kolay ihanete uğramıyacağı tabiidir.

Bir kimse büyük adam olmak istiyebilir ve şartları uygunsa, olur. Bir kimse milyoner olmak istiyebilir ve yine şartlar elverirse olur. Hattâ bu onu kısmen de tatmin eder. Fakat dünyada hiç bir şey, insan sinirlerine cinsel tatminin getirdiği rahatlığı getiremez.

Sonuç olarak; bir gece önce eşinin sıcak ilgisiyle evinde ve yatağında ruhî ve cinsel huzura kavuşmuş bir erkek, ertesi sabah işine daha keyifli gider, etrafına karşı daha müsamahalı olur, daha azimli çalışır ve başarısı artar. Bir gece önceki yaşantının özlemiyle evine koşarak döner ve istese de eşini kolay kolay aldatamaz.

sın?" demektedir.

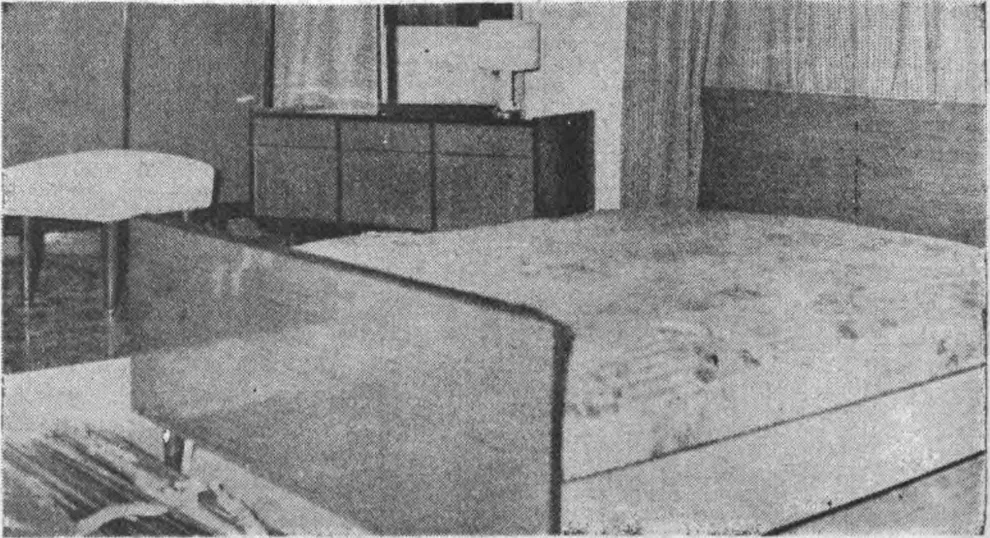
Pek çok erkek, eşinin cinsel yönden ihtiyaçlarını ya hiç bilmemekte, ya da küçümsemektedir. Bu bakımdan, kendilerinden başka erkek tanımamış olan eşlerinin cinsel yönden bilgisizlikleri ve cinsel hayattan -genellikle- zevk duyamamaları, birçok erkeği daha tahrik edici kadınlara itmektedir. Özellikle az kültürlü çevrelerde cinsel ilişki kadın için bir görev addedilmekte, görevini yerine getiremiyen kadın hakaret görmekte, fakat bunun nedenleri hiçbir zaman araştırılmamaktadır.

muz olduğu için ayrılamayız. Zaten bizim ev hayatımız tahminin üstünde rahat ve huzurlu görünür. Karım soğukkanlıdır. Çocukların yanında hiç kavga etmez. Geceler hariç, bana bile müşfik görünür. Böyle bir kadını öyle bir kadınla aldattığımı duyanlar, hiç şüphe yok ki, yüzüme tükürürler. Bu münasebeti, sırf utandığım için, en iyi arkadaşımdan bile gizli tutarım. Evet, utanılacak birşeydir bu, fakat bana aradığım şeyi vermiştir."

Eşlerini aldattıklarını itiraf eden 22 erkekten 11 tanesi, herşeye rağmen yine de eşlerine bağlı olyorlar, sonra da kopmak bilmiyorlar. Evliliğimi işte bu kadınlara karşı bir garanti olarak kullanırım ve ayrılmayı düşünmem. Gelenin gideni aratacağı muhakkaktır. Kurulu düzeni bozmadan hoş vakit geçirmek, bu arada kimseye saplanmamak en akıllıca iştir."

Orta yaşın bunalımları

Bugün bütün dünya, gençliğin sorunları üzerine eğilmiştir. Gençlik ne yoldadır? Gençlik düne göre neden bu kadar isyankâr, bu kadar hızlı yaşama merakındadır? Meselâ Kuzey Avrupada gençkızların çok küçük yaştan itibaren doğum kont-

Mükellef bir yatak odası

Mutluluğa giden yol

N.S.'nin, bu konuda söyledikleri aynen şudur:

"— Karım geceleri daima benden kaçmıştır. Ev işlerine yardım etmesi için çağrılan uzak bir akrabası, bu durumu sezdi. Bir akşam eve dönünce, onu, yani bu kadını bornozla karşımda buldum. Yaşı geçkince olan bu dul kadın, beni, tahmin edemiyeceğim şekilde tatmin etti. Ona bir ev tuttum. Haftada iki defa buluşuyoruz. Karım öylesine gururludur ki, kendisini aldatabileceğim aklına bile gelmez. Bunu öğrense, benden daha çok iğrenir ve hakaret eder. İki çocuğuduklarını, hattâ onları sevdiklerini söylemişlerdir. Diğer kadınları tanıdıkça, hatanın bazan da evlilik müessesesinde olduğunu gördüklerini belirtmeyi de ihmal etmemişlerdir. Ama bunların hepsi de, tıpkı kadınlar gibi, hayallerindeki ideal kadının peşinde koşmakta devam ettiklerini bilmektedirler. Ne var ki pek çoğu, hayatını yeni baştan kurmayı düşünmemekte ve devamlı ilişkileri sıkıcı, tehlikeli bulmaktadır.

G.A., bu konuda şu ilginç itirafta bulundu:

"— Kadınlar flörte zor razı olu-

rolü hapları kullandıkları bir gerçektir. Hattâ bazı anneler, çocuklarına cinsel konuda gerekli bilgiyi verirken, bu hapları da kendilerine tanıtmakta, gerekli kolaylığı göstermektedirler. Gençliğin bu ve buna benzer sorunları eğitimcilerle sosyologların, doktorların ve ruh sağlığı uzmanlarının başlıca kaygusu iken, çağımızda bir hayli değişikliğe uğrayan orta yaş ve onun getirdiği sorunlar, çoğu zaman gözden uzak kalmaktadır. Gerçi boşanmalar çiftlerin yaşı ilerledikçe azalmaktadır ama, ruhî sorunların büyük bir kısmı ,gizli veya açık aile

sıkıntıları hep bu yaşlarda ortaya çıkmakta, kişiyi de, aileyi de bazan temelinden sarsmaktadır. Etrafa gülücükler yağdıran, hallerinden memnun görünen pek çok orta yaşlı karı-kocanın iç âlemleri, bazan, sanıldığından da çok karışıktır. Kadınlarda daha çok kapalı şekilde beliren, ruhî sarsıntılara, nedeni bilinmiyen rahatsızlıklara yol açan bu hal, erkeklerde, çoğu zaman, meşhur "sekreter hikâyesi" ile başlamaktadır. Kırkını geçmiş bir erkek, "oedipus kompleksi"nin tam tersi bir başka komplekse düşmektedir. Kıskandığı, artık annesi ve babasının kudreti değil, yirmi yaşındaki oğlunun gençliği, kuvveti ve kendine güvenidir. Bu duruma düşmüş erkekler, çoğunlukla, yaptıkları her harekette kendilerini haklı bulurlar. Başlıca şikâyetleri, eşlerindendir. Hiçbir zaman sevilmedikleri, hiçbir zaman başarıya doğru itilmedikleri, kösteklendikleri inancındadırlar. Halbuki kendilerini henüz çok genç hissetmektedirler, mutluluğa, aşka, cinsel tatmine, sevgi ve hayranlık uyandırmaya sonsuz bir ihtiyaçları vardır, âdeta susamışlık içindedirler. Bu ruhî buhran, çoğunlukla, bir maceraya yol açar. Erkeğin imkânları varsa, bu arada sekreterinden, kendisine muhtaç olan genç bir kadından kolaylıkla ilgi görür. İmkânları darsa, bazan evde kalmış bir kız, dünyaya hıncı olan başarısız, erkeksiz bir kadın, ruhî bunalımları olan bir re için kendisine verir. Orta yaşlı kimse, erkeğin aradıklarını bir süerkek bu sırada tam bir mutluluk ve sarhoşluk içindedir. Karşısına çıkan kadın biraz kurnazsa, bu macera evlenmeyle de sonuçlanabilir. Erkeğin hem cinsel hayatında, hem de diğer davranışlarında artık, âdeta bir ikinci gençlik başlamıştır.

S.E., bu konuda aşağıdaki hikâyeyi anlattı:

"— Zengin değilim, genç de değilim. Ama çoluk - çocuk artık kendisini kurtarmış sayılır. Her üçü de tahsillerini bitirdiler. En küçüğü olan kız da evlendi. Karıma gelince o, her zamanki gibi çekilmez, dırdırcı bir kadın... Evde hem çalışır, her söylenir. İşte bu sırada, alt katta oturan kiracımızın dul kızı bana acıdı, şefkat gösterdi. Benim gibi bir adamdan beklediği elbette ki para, pul olamazdı. Birbirimize, şefkatten başka verecek birşeyimiz yoktu. Bu ise ancak bize ait birşeydi. Bunun için topluma karşı geldik ve beraber yaşamağa başladık. Karım ise, sanki bütün ömrü boyunca benden şikâyet eden kendisi değilmiş gibi, hâkimin önüne çıktı, 'Kocamı seviyorum. Ondan memnunum. Bir üçüncü şahıs araya girdi' dedi."

Tehlikeli dönem

Kırkaltı yaşındaki İ.S. ise durumu bambaşka bir gözle görmektedir. Ona göre, karısı iyidir, hoştur ama, insan dünyaya iki defa gelmez ki... Kışa girmeden sonbahardan faydalanmak lâzımdır. Böylece, kışın gelişi geciktirilebilinir.

Kriz bazan ailede iki eşte birden başlamakta, genel olarak cinsel ve ruhî ihtiyaçlarını kocasıyla tatmine alışmış olan kadın, eşinden birdenbire çok büyük ilgi, sevgi, şefkat beklemekte, bunu bulamayınca da ya çok cansıkıcı olmakta, ya da çok anormal davranışlarla, birdenbire, iradesi dışında hareketlere koyulmaktadır.

Kadın ve doğum hastalıkları uzmanı Muzaffer Argun, bu konuda şu ilginç olayı anlattı:

Çok eski bir müşterisi olan G.O., birgün, büyük bir sinir krizi geçirerek kendisine başvurmuştur. İstediği şey, ölmektir. O güne kadar çok dürüst, normal bir evlilik hayatı geçirdiği halde, kocasının bütün ömrünce yalnız kitaplarıyla meşgul olması, kendisine birdenbire dokunmuş ve genç bir çocukla ilişki kurmuştur. Bu genç çocuğu ise şimdi değişik sınıflardan değişik adamlar izlemektedir. G.O. artık,

Plâjda buluşan çiftler
Dırdır ve vırvırdan bıkanlar

ailesine lâyık olmadığını bilmekte, fakat iradesini bir türlü kullanamamaktadır.

Eşlerin krizi aynı döneme rastlarsa bu, çoğunlukla, ailede büyük bir sarsıntıya yol açmakta, normal hayat yaşıyan bir çift birdenbire etrafta aşk ve ilgi aramaya, birikmiş acılarını birbirlerine anlatarak mazeret aramaya koyulmaktadırlar. Pek çok çiftin, birbirleriyle anlaşamadıklarını anlamak için kırkıncı yaşı geçmeyi beklemeleri gerçekten çok ilginçtir. AKİS muhabi-

ve bu çalışmalardan geç dönmektedir ve daima da yorgundur.

Kadın ise durumu şöyle anlatmaktadır: Evlendikleri ilk günden itibaren, kocasının kendisini ihmal ettiğine inanmıştır. İşlerine canı sıkılmakta, eve suratlı dönmekte ve dışardaki sıkıntıları hep evin içine taşımaktadır. Oysa ki kendisinin, bir kadın olarak, devamlı ilgiye ihtiyacı vardır. Önceleri buna çok üzülmüş ve bir çare aramıştır. Evet, eşi bütün dış mücadeleyi kendileri için, çocukları için yapmaktadır.

ver. Birbirimizi sayarız. Çocuklar müşterek eserimizdir. Çocuk eğitimi, en çok tartıştığımız bir konu olmakla beraber, genel olarak bu konudaki bütün meseleleri halletmişizdir. Yalnız şunu söylemek isterim ki, bu konuda ve başka konularda daima beraber düşünmek, her zaman, sanıldığı kadar kolay olmamıştır. Meselâ ben, kızımın bazı meseleleri için bir uzmana danışmak zorunda kalmışımdır. Eşimle bu yoldan müşterek harekete varmışızdır.

Vitrinlerde doğum kontrolü hapları

Cankurtaran simidi

ri, bu durumda olan bir karı-koca ile ayrı ayrı konuşma fırsatını buldu.

Erkeğe göre, bütün kabahat karısındadır. Yirmi yıldır evlidirler. Erkek, eşinin kendisine "canım" veya "sevgilim" diyerek hitabettiğini hatırlamamaktadır. Onu hep ismiyle çağırmıştır. Aslında eşinin sevgisinden emindir ama, tanıdığı kadınların kendisine yaptığı komplimanları o, karısından da beklemektedir. Oysa ki karısı, bütün gün dernek işleriyle uğraşmaktadır. E-

Hayat zorlaşmıştır. Şu halde, bulacağı meşgale iyi bir meşgale olmalıdır. Bu kararla kadın, kocasının ihmalkârlığını, kendini dernek işlerine vererek telâfiye çalışmıştır. Fakat ne yazık ki, zamanla, kadının bu faaliyeti kocasına, kendisini ihmal gibi gözükmüştür.

Mutlu bir erkek

C.L., gülerek:

"— Tanrıya şükür, ben evlilikte mutlu bir erkeğim" diye konuşmaya başladı ve sonra devam etti:

"— Eşimi severim, o da beni se-

Karımı aldatmayı hiçbir zaman düşünmedim. Bu gibi maceraların hafife alınması fikrine karşıyım. Hayatta beraber yapacak o kadar işimiz var ki... Böyle birşey zaten her ikimiz için de bir zaman kaybı olur. Sadakat, evliliğin en sağlam temelidir. Bu, hissedilir. Bunsuz mutluluk olamaz.

Evimde çalışırım. Eşim yardımcımdır. Beraber çalışmak, beraber gezmek, beraber üzülüp beraber eğlenmek, beraber mutlu olmak demektir. Bence, evlilikte anlaşmak

şarttır. Ama peşinen anlaşmayı istemek, kaprisleri bir yana atmak da şarttır! Ben erkekleri de, kadınları da, genel olarak iyi tanırım. Evlenmeden önce çok düşündüm ve bu arada bir hayli kadınla da tanıştım. Mutluluğumu, eşimi bilerek ve düşünerek seçmiş olmama borçluyum. Yalnız ben şu fikirdeyim ki, evlilikte mutluluk, kadın kadar ve kadından çok erkeğin davranışlarına bağlıdır. Toplum kurallarına uygun olarak, çoğunlukla bütün bir ömür boyunca yalnız bir erkeği yakından tanıyan, yalnız bir erkekle cinsel münasebet kuran kadınlar tabii olarak bu erkeğe bağlanırlar. Müşfik ve düşünceli bir erkek, kadına, onun istediği herşeyi verebilir. Bazı konularda daha tecrübeli, daha bilgili olduğu için, erkeğe, bir nevi öğretmenlik görevi de düşmektedir. Özellikle cinsel konularda erkek, eşini tatmin etmesini ve onun da tıpkı kendisi gibi fiziksel ihtiyaçları olduğunu düşünmesi şarttır. Bazan en kültürlü erkeklerin bile bunu bilmemesi, gerçekten, ailede çok müşkül sorunlar yaratır."

C.L. bir süre sustu, sonra hararetli bir sesle konuşmağa başladı:

"— Gerçekten, beni okuyan bütün erkeklerin bir hususa çok dikkat etmelerini isterim. Kadınları daima, küçük yaştan itibaren, korunmaya muhtaç halde yetiştirirler. Kadınların aldıkları eğitim, toplum kuralları ve maruz oldukları baskılar, onları daima, bir erkekte koruyucu nitelik aramaya doğru iter. Kadını dirliksiz yapan şey, çoğu zaman, erkeklerin çok küçük ihmalleridir. Erkekler bir kadını elde edinceye kadar peşinde koşarlar, elde edince bir kenarda bırakır ve artık bütün ihtimamı ondan beklerler."

Evlilik çıkmaz yol mudur?

Genel olarak erkekler ve kadınlar evlilikte pek az mutludurlar. Kinsey'in meşhur raporu, bütün dünyada bu konuda yapılan araştırmalar, şunu açıkça ortaya koymuştur ki, evlilikler bozulmasa da, pek çok çift, üzüntü içinde hayatlarını devam ettirmekte, kaçamaklarla avunmaya, evlilikte bulamadıklarını gizli gizli aramakta devam etmektedirler. Bütün mesele, erkeğin kadından, kadının erkekten pek çok şey beklemesindedir. Beklemekte ve bulamamaktadırlar. Acaba bu, çaresiz bir dert midir, yoksa sosyal düzenle ilgili, bilimsel yoldan çözümlenebilecek bir sorun mudur? Beraber hayat arkadaşlığı yapmak, her iyi ve kötü şeyi paylaşmak, çocuk yaparak neslin devamını sağlamak amacıyla biraraya gelen çiftlerin bu çıkmazdan kurtulmaları için hiçbir yol yok mudur? Bu sorunun cevabını, gelecek hafta bu sayfalarda, konunun otoriteleri vereceklerdir.

Depremier

Gittik, gördük, döndük

Ortadoğu Teknik Üniversitesinin işbilir Rektörü Kemal Kurdaş:

"— Doğu Anadoluya öyle şeyler yapmalıyız ve bunları o şekilde yapmalıyız ki, yaptığımız işin bir lütuf değil, bir borç ödemek olduğunu halk anlasın. Bugün Doğu Anadolu insanının bu duyguya olan ihtiyacı her zamankinden fazladır.." diye konuştu ve sözlerini şöyle bitirdi:

"— Eğer iş, geçici ve küçük tedbirlerle geçiştirilmek yoluna gidilirse, başarılı bir yardım yapılamazsa, Doğu Anadoluyu bir kere daha kaybedeceğiz. Halkın kışa kadar başka yere taşınması söz konusu olmazsa, geçici barakalar yapılmamalı, halkın durumunu temelden düzeltecek bir seri tedbirle birlikte, bugüne de, yarına da yetecek evler yapılmalıdır."

Demireli en çok kızdıran, bu konuşma oldu. Demirel, saçsız başını bir sola, bir sağa yatırıyor, kendi düşüncesine yakın sözlerle ilgileniyor, zıt görüşlerdeyse, solunda yer alan sarkık yüzlü, gergin ağızlı bir zatla konuşuyordu.

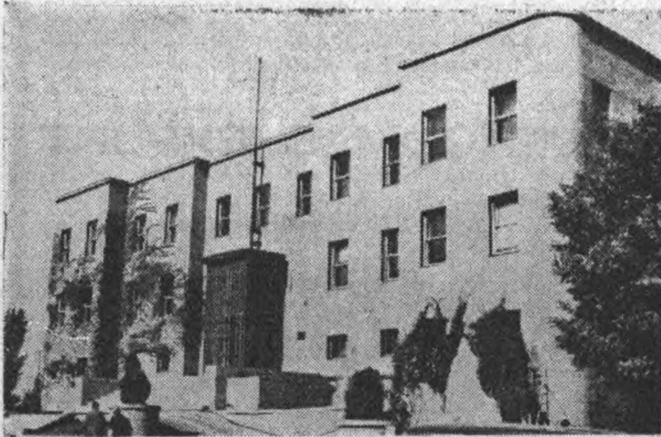
Uzun salonda bu manzara içinde devam eden toplantının sonunda, Doğu Anadolunun "fedakâr", "cefakâr", "hamiyyetli"... insanları için Hükümetin birşey yapmaya yanaşmıyacağının anlaşılmasından başka bir sonuç ortaya çıkmadı.

Bazı vergilere yapılacak bir miktar zamla yılda 500 milyon lira sağlanabileceğini belirten ve bu paranın Doğunun kalkındırılmasında kulanılmasını isteyen Kurdaşın fikirleri toplantının sonlarına doğru öteki uzmanlar ve yetkililerce de benimsenmeye başlandı. Konuşanlardan biri:

"— Bizde geçici olarak yapılan işler bir daha ele alınmaz. Onun için, ne yapacaksak, daimî imiş gibi yapalım. Yoksa, halkın işine yaramıyacak bu konutlar, ilerde iyice anlamını kaybedecek bir yatırım olarak kalacaktır" dedi.

Hükümetin yatkın gözüktüğü baraka tipi evler için ise Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri Korgeneral Gökakın şunu dedi:

"— Bu evlerin çadırdan farkı yoktur. Oturulamaz!."

Devlet Plânlama Teşkilâtı
İsmi var, cismi yok!

Nihayet dank dedi

Doğuya yapılan yardımların, Senato Başkan Vekili CHP'li Sırrı Atalayın ve TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybarın da belirttikleri gibi, resmî beyanların aksine, pek hedefe ulaştığı söylenemez. Kızılayın ekmekleri, el altından 50 kuruşa satılmaktadır. Halka besin yardımı ise "üzüm - ekmek" veya "karpuz - ekmek"ten ibaret kalmaktadır.

Kendi deyimlerine göre, "komünist tehlikesine karşı milliyetçi ve mukaddesatçı inancı yaymak için Doğu ve Güney Anadolu şehirlerinde konferanslar vermekten dönen" Türkiye Milliyetçi Gençlik Derneği Yönetim Kurulu üyeleri, başlarında Genel Başkanları Ünsal Çakmaklı olmak üzere, deprem günlerinde düzenledikleri bir basın toplantısında, bu Anadolu gezisinin izlenimlerini şöyle açıkladılar:

"Üzgün ve kırgınız. Şu hususu seyahatimizden sonra bir kere daha gördük ve kabul ettik ki, Anadoluda aç ve sefil insanlar vardır. Mağaralarda yaşayan, susuzluktan kırılıp mahvolan, kendi öz topraığında garip ve öksüz bırakılmış insanlar vardır.."

Ürkek tavırlı, çekingen delikanlının dudaklarından dökülen bu sözler, nurlu geleceklerden bahsedenlere karşılık, hangi takımda olursa olsun, menfaat oyunlarına, döviz tahsislerine batmamış kimselerin Türkiyede artık hep aynı kelimelerle konuşmaya başladıklarının en açık bir delilidir.

Aşırı gerici, tutucu, mukaddesatçı ve milliyetçi tanınan bazı kuruluşlar bile bugün, komünizme karşı nasıl mücadele edileceğini, bizim uyurgezer özel sektör erbabından daha iyi bilmektedir.

Suç kimde?

Suudi Arabistan Kralı Faysaldan milyonun üstünde yardım alan, Amerikanın hastahane askerleriyle Doğunun kadersiz çocuklarının resimlerini Turizm Bakanlığının ve yabancı ajansların filmlerine geçirten ilgililer tam bir çıkmaza girdiklerini görmeğe başlamışlardır. Depremden daha büyük felâketler, Türkiyenin üzerinde dolaşmaktadır. Ama bu felâketlerin yıktığı şeyler binalara benzemediği için, ilgililer bunları henüz farkedememektedirler.

Bugün Devlet Plânlama Teşkilâtında müsteşarlık makamı, Memduh Aytür gibi bir kimseden sonra, Orhan Çapçıya devredilmiştir. İşe getirildiği Mart 1966'da gazetecilere, "Ben yirmi gün sonra gideceğim. İktisatçı değilim, plândan anlamam. Başbakan, burada bazı idari işler için imza atacak birisi lâzım diye benden rica etti, ben de geldim.." diyen Çapçı şimdi, mâşallah, beşinci ayını doldurmaktadır!

Şu anda denizde, tatilde bulunan Çapçının koltuğunda ise, bir başkası oturmaktadır. Cevdet Akarun adındaki bu zatın da suçu

yoktur. Plânlamada odalar arasında gezinen, sohbeti fazlasıyla seven, uzmanların, yanında şahsî fikirlerini açmaktan çekindikleri bu zat da Müsteşar Vekili Orhan Çapçıya vekil vekili olarak atanmıştır!..

Petrol Ofis Genel Müdürlüğüne gelince.. Bu makamda oturmakta olan ve "Sizden evvel bu yardıma katılan yok. Bize sormadan nasıl karar alırsınız? Bakanlığı burada ben temsil ediyorum" diyen Yakup Neyaptı ise, Enerji Bakanlığı Müsteşarı Kemal Noyanın ve Bakan Mehmet Turgutun destekleriyle Kenan Onata kafa tutmaktadır!

Sunay ile birlikte İzmirde bulunan Petrol Ofisçiler, deprem haberini radyodan duymuşlar ve Kenan Onat derhal, 20 bin lira gönderilmesi, olay yerlerindeki tankerlerin harekete geçirilmesi ve 5 bin litre gazyağının halka dağıtılması konusunda emir vermiştir. İktisadî devlet kuruluşları ve benzer kuruluşlar içinde, yardım konusunda ilk harekete geçen, Petrol Ofis olmuştur. Yine Kenan Onatın teşebbüsüyle toplam 890 bin liralık bir kampanyanın başlatılması için hazırlıklar tamamlanmıştır.

Depremden de tehlikeli sorunlar

Başbakan Demirel, "Türkiyede vergi yükü çok ağır" şeklindeki raporları dışardaki allâme kuruluşlara hazırlatan özel sektörle sarmaş dolaş haldeyken, tarım sektöründeki, sembolik vergiler vermekten başka marifetleri bulunmayan sermayedarlar nutuk üstüne nutuk atmakta, "Doğu Anadoluda cennetler yaratacağız. Acıları unutturacağız" diyebilmektedirler. Deprem felâketine uğrayan Doğu Anadolunun haline ağlıyarak üzülen Sağlık Bakanı ise, kolera salgını haberleri karşısında, bütün ikazlara rağmen, hacıların Arabistana gitmesinde sakınca olmadığını söyleyen Bakandır! Aradan zaman geçmiş olduğu için, kolera ile hacılar arasında bir ilinti bulunduğu sanılmayabilir. Ancak, deprem gibi felâketlerden sonra bile günlerce ulaşılamayan köylerde hangi hacının ne işler çevirdiğini söylemeğe hacet yoktur.

Muşa ve Siirte ilk su tesisleri bu yıl ihaleye çıkarılmıştır. Demirel İktidarının, "Allahın çizdiği kaderlerini yaşayan insancıklar"a patates fabrikasından başka birşey yapmasına imkân yoktur. Vartoda bir iki kazan kuru fasulye dağıttıktan sonra, "Halka iki öğün sıcak yemek verilmektedir. Hayat normale dönmüştür" diyen İmar ve İskân Bakanı Menteşeoğlu gibi, Demirel de "işi kısa yoldan halletmek üzere" harekete geçtiğini belli etmiştir.

Demirelin bütçesi, milyarların üstünde açık vermesi gereken bir bütçedir. Hazinede altın, döviz bitmiş, Maliyenin Merkez Bankasından çekebileceği nakit paralar, bir elin parmaklarından az yüz milyonlara inivermiştir. Vergi toplamasını beceremeyen, vergi mükelleflerinin onbinde beşini kontrol edebilen ve her beş yılda bir otomatikman vergi kaçakçılıklarını affeden bir Maliye ile bundan fazla birşey yapmaya imkân yoktur.

Önümüzdeki yıl ise şartlar daha da güçleşecektir. Bütçe açığının, Plâncılar gibi, Maliyedeki dürüst uzmanlarca da 3 milyar liraya çıkması beklenmektedir. Maliyeciler ve Plâncılar, "Hükümet, başka çare kalmadığını inşallah anlar da, vergi sistemini düzeltecek tedbirler alır ve yeterince vergi vermeyenleri, fakir-fukara kadar olsun vatandaşlık görevlerini yapmayanları, görevlerini yapmaya zorlar" demektedirler.

Fakir - fukaranın oylarıyla iktidara gelip, sermaye çevrelerine çıkar sağlama yolunda başarılı örnekler veren AP İktidarının bu çevrelerin çıkarına dokunamıyacağı ortada olduğuna göre, gelecek yıllarda da Türkiyede neler olabileceğini kestirmek zor olmasa gerektir.

Türkiyenin çözümlenmeyen temel sorunlarının tehdidi, deprem felâketinden de açık ve tehlikeli hal almıştır.

AÇIKLAMA

Derginizin 27.8.1966 gün ve 636 sayılı nüshasının 12 nci sahifesinde "Zabıta" başlığı ile yayınlanan yazı incelenmiş ve aşağıdaki açıklamanın yapılması gerekli görülmüştür :

İspanyol uyruklu Moisse Sadacco Y. Penso'nun millî menfaatlerimize aykırı tutum ve hareketleri sebebiyle 5683 sayılı Kanunun 19 uncu Maddesi gereğince yurd dışına çıkarılmasına karar verilmiştir.

Yazıda işaret edildiği üzere çıkarma kararı Bakanlar Kurulunca alınmayıp, Emniyet Genel Müdürlüğünün teklifi üzerine İçişleri Bakanlığınca alınmış ve bu karar uygulanmak üzere İstanbul Valiliğine gönderilmiştir.

İstanbul Valiliğince adı geçene 4 Ağustos 1966 tarihine kadar yurd dışına çıkması, aksi halde polis marifetiyle sınırdışı edileceği tebliğ edilmiştir.

Bu arada, İstanbul Defterdarlığı Eminönü Vergi Dairesi Müdürlüğü, Moisse Sadacco'nun vergi hesapları üzerinde inceleme yapacağını ve âmme alacaklarının ziyâa uğramaması bakımından, çıkarılma kararının şimdilik kaydıyle bir ay müddetle tehirini, İstanbul Emniyet Müdürlüğünden, talep etmiştir.

Bu şekildeki tehir talebi memuriyetimize intikal edince derhal Maliye Bakanlığı nezdinde itirazda bulunulmuştur.

Maliye Bakanlığınca, 20.8.1966 gün ve Gelirler Genel Müdürlüğü 35375 sayılı yazı ile, noktai nazarımız haklı görülerek hudut dışı kararının tatbikine engel bir durum olmadığı cevaben bildirilmiştir.

Bunun üzerine, vergi dairesi tetkikatının hudut dışı işlemini durdurmayacağı İstanbul Valiliğine telsiz ile tebliğ edilerek, sınırdışı edilme kararının yerine getirilmesi istenmiş ve Moisse Sadacco derhal sınırlarımız dışına çıkarılmıştır.

Muamele aynen yukarıda açıklandığı şekilde cereyan etmiştir.

Hayrettin NAKİBOĞLU
Emniyet Genel Müdürü

AKİS — Görüldüğü gibi, Emniyet Genel Müdürünün açıklaması, yayınımızın doğruluğunu ispat etmektedir. Moisse Sadacco, 636 sayılı dergi hazırlanırken henüz yurddışı edilmiş değildi.

Fransa

Büyük Şarlın gezisi

Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle'ün şimdiye kadar dışarıya yaptığı yolculukların hiçbirisinde öyle pek parlak sonuçlar alınmış değildir. Fakat bunların hepsi de büyük bir ihtişam içinde ve dünyada büyük yankılar uyandıracak biçimde geçmiştir. Zaten bazı yorumculara göre, De Gaulle'ün istediği de bundan başka birşey değildir.

Fransız Devlet Başkanının geçtiğimiz haftanın sonlarında çıktığı dünya gezisi de öncekilerden pek değişik bir sonuç vereceğe benzememektedir. Gezisinin ilk durağı olan Fransız Somalisinde büyük bir memnunlukla karşılandığı söylenemez. Somalili milliyetçiler, Fransız Devletler Topluluğundaki ülkelerin geleceği konusunda yapılan referandum sırasında Fransaya bağlılığı seçen tek ülke olan bu topraklarda artık bağımsız bir yönetim kurulması için, De Gaulle'e karşı sonu kanla kapanan gösteriler düzenlemişlerdir. Fakat bu gösteriler bile De Gaulle'ün huzur ve sükûnunu bozmamış, yalnız, halkın önünde yapmayı düşündüğü konuşmasını iptal ederek, doğruca Somali Parlâmentosuna gitmiş ve orada kısa bir söylev vermiştir. Bu kısa söylevde Somali milliyetçilerine seslenen De Gaulle'e göre, bir ülkenin bağımsızlığı sokak gösterileriyle değil, ancak demokratik yollardan elde edilebilir!

De Gaulle, gezisinin ikinci durağını Habeşistanın başkenti Adis Ababada yapmıştır. Boyu 2 metreye yaklaşan -tamıtamına 1.98'dir- Fransız Devlet Başkanı ile birbuçuk metrenin üzerine zor çıkan Habeş Kralı Haile Selasenin kucaklaşması, en tecrübeli diplomatların bile tebessümüne yol açmıştır. Yapılan görüşmeler sonunda yayınlanan ortak bildiride en büyük yer Vietnam olaylarına ayrılmakla ve Birleşik Amerikanın izlediği politika suçlanmakla beraber, kapalı kapılar arkasından sızan haberlerden, iki devlet adamını bu görüşmeler sırasında en fazla meşgul eden meselenin Somalinin durumu olduğu anlaşılmaktadır.

Bilindiği gibi, Habeşistanın dış dünya ile ulaşımını sağlayan en önemli yol olan Adis Ababa - Cibuti demiryolunun başlangıcı, yani Cibuti, Fransız Somalisindedir. Fransız Somalisi günün birinde bağımsızlık kazanacak olursa, burasının, sonunda, Somalili milliyetçilerin baskısıyla, şimdi bağımsız olan İtalyan Somalisiyle birleşmek istemiyeceğini kimse kestiremez. Tam tersine, milliyetçilerin asıl amacının bu birleşme olduğunu gösteren kuvvetli belirtiler vardır. Oysa, İtalyan Somalisi ile Habeşistan arasındaki bağıntılar hiç de iyi değildir ve Haile Selase, Adis Ababa-Cibuti demiryolunun gırtlağının sıkıldığını değil görmek, duymak bile istememektedir.

General De Gaulle
Büyük tur

Muhtacı himmet bir dede

Şu satırların yazıldığı sırada General De Gaulle, gezisinin Afrikadaki bölümünü tamamlayarak Asyaya, Vietnam savaşının patlak vermesinden sonra durumu birdenbire büyük önem kazanan Kamboçyaya uçmak üzeredir. Bilindiği gibi, uzun süredenberi tarafsızlık politikası izleyen Kamboçya Devlet Başkanı Norodom Sihanuk, Vietnam savaşının siyasal bir çözüme bağlanamamasından çok şikâyetçidir. Sihanuka göre, meselenin çözümü kuvvette arandıkça Asyada Komünist Çinin nüfuzu artmakta, kuvvetlenmektedir. Üstelik, Kamboçyanın çevresindeki Batı taraftarı ülkeler de yavaş yavaş birer silâh deposu olmak yolundadırlar. Nihayet, Vietnamla sınır komşusu olduğu için, Kamboçya, savaşın doğrudan doğruya tahribine de uğramaktadır. Hangi köy ve kentin hangi ülkede olduğuna pek dikkat etmeyen amerikan uçakları, bundan iki hafta kadar önce Vietkongu bombalıyoruz diye iki kamboç köyünü bombalamışlar, hattâ bu sırada oralarda bulunan uluslararası gözetleme komisyonunun üyeleri saklanacak delik aramışlardır. Birleşik Amerika, bu olaydan sonra inatla böyle bir bombardıman yapılmadığını söylemiş, fakat dünya kamuoyun-

dan gelen tepki üzerine haritalarda bir yanlışlık olduğunu ileri sürerek özür dilemek zorunda kalmıştır. Ancak bu özür dileme Pnom-Penh ile Washington arasında zaten gergin olan münasebetleri yumuşatmaya yetmemiş ve Sihanuk, Başkan Johnson'un Kamboçyaya gitmeye hazırlanan özel temsilcisi Averell Harriman'ı istemediğini bildirmiştir. Bu davranışın Birleşik Amerikanın Asyadaki prestijine indirilen büyük bir darbe olduğundan şüphe edilemez.

General De Gaulle'ün Kamboçyaya Vietnam konusunda önemli görüşmeler yapmak üzere gittiği söylenmektedir. Hattâ, Paristen alınan haberlere bakılırsa, Pnom-Penh'de yapacağı bir konuşmada Vietnam savaşının sona ermesi için Birleşik Amerikanın Kuzeye yaptığı bombardımanları durdurmasını, Vietkong ile görüşmelere girişmesini ve Vietnamdaki yabancı kuvvetlerin geri çekilmesini sağlamak amacıyla yeni bir Cenevre konferansının toplanmasına razı olmasını isteyecektir. Fakat bunlar şimdiye kadar o kadar çok söylenilmiş sözlerdir ki, De Gaulle'e yeniden barış şampiyonu kılığına bürünmek fırsatını vermekten başka birşeye yarayacakları çok şüphelidir.

Vietnam sorununun hızla bir amerikan iç politika sorunu haline gelmekte olduğu şu sırada -eski Başkan Yardımcısı Nixon, herhalde 1968 seçimlerine yatırım yapmak amacıyla olsa gerek, Vietnamı Cumhuriyetçi Partinin seçim kampanyasına temel teşkil edecek konu olarak afişe etmeye çalışmaktadır- Birleşik Amerikanın, karşısındakini tam teslime zorlamaktan başka hiçbir yapıcı yol göremediği ortadadır.

GEÇEN HAFTA DUNYADA

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER — Manhattan adasının doğu kıyısındaki kırk katlı koca Birleşmiş Milletler binasını, onunla birlikte de, şüphesiz, pek çok başkenti geçen hafta en çok düşündüren konulardan biri, belki de başlıcası, dünya teşkilâtının önümüzdeki Aralık ayında bir genel sekreterlik buhranıyla karşılaşıp karşılaşmayacağıdır. Bilindiği gibi, bundan altı yıl önce Dag Hammarskjoeld'ün ölümü üzerine genel sekreterliğe seçilen U Thant'ın görev süresi bu yılın sonlarında dolacaktır. Birmanyalı diplomatın adaylığını yeniden koymak istemediği söylenmekte, buna neden olarak da Birleşik Amerikanın Vietnam politikasından duyduğu hoşnutsuzluk gösterilmektedir. Yakınlarının belirttiklerine göre, U Thant, bu politikanın yalnız Birleşmiş Milletlerin itibarını sıfıra indirmesinden değil ,aynı zamanda üçüncü bir dünya savaşına ulaşmasından da korkmaktadır. Gerçi Başkan Johnson geçen hafta U Thant'a bir mesaj yollayarak Genel Sekreterin beş yıllık yeni bir süre için daha koltuğunu korumasını istemiştir ama, ufukta, Vietnam politikasını değiştireceğine dair en ufak bir belirti bile yoktur.

ENDONEZYA — Geçen Eylül ayındaki darbe denemesinden ve bu denemeyi izleyen olaylardan sonra, Endonezyada kim iktidardadır? Yoksa bu ülkede koyu bir anarşi mi hüküm sürmektedir? Bu soruların karşılığını bulmak gerçekten kolay değildir. Bazı batılı gözlemcilere göre ipler artık General Suhartonun elindedir, Başkan Sukarno hiç değilse yerini korumaya çalışan bir eski şöhretten başka birşey değildir. Başka bazı gözlemcilere göre ise, ipler ortalıktadır, tutanın elinde kalmaktadır. Doğrusu, geçen hafta Jakartadan gelen haberler bu sonuncularını haklı çıkaracak niteliktedir. Bir hafta önce Suharto hükümeti Malaysia ile barış imzalayıp diplomatik münasebetler kurmak yolunda ilk adımlarını atarken, Başkan Sukarno, bir hafta sonra, Malaysia'nın ancak Sabah ve Sarawak seçimleri yapıldıktan sonra tanınabileceğini söylemekte ve kendi "Nasakom" politikasını, yani milliyetçiler, dinciler ve komünistler arasında işbirliğini savunmaya devam etmektedir. Gerçi Sukarno son olaylar üzerine komünistleri sosyalistlerle yer değiştirtip "Nasakom"u "Nasasos" yapmıştır ama, bu değişiklik bir zamanların dokunulmaz liderini dinci gençler tarafından yuhalanmaktan kurtaramamıştır.

YEMEN — Kuveytten alınan haberlere bakılırsa, Suudi Arabistan ile Mısır, kimbilir kaçıncı defa olmak üzere, dört yıldır sürüp giden Yemen savaşını sona erdirmek için anlaşmaya varmışlardır. Anlaşmanın şartları konusunda birşey bilinmemektedir. Bilinen tek şey, Faysalın temsilcisi Reşat Farun ile Nâsırın temsilcisi Hasan Sabri arasında ve Kuveyt Şeyhinin aracılığıyla varılan bu anlaşmanın, kesin onay için Suudi Arabistan ve Mısır hükümetlerinin, yani Faysal ile Nâsırın önüne gideceğidir. Geçen yıl Ciddede buluşarak Yemen konusunda anlaştıklarını ilân eden iki arap liderin arasındaki uçurum bu yıl biraz daha büyümüş olduğuna ve Yemen durumu her geçen gün biraz daha arapsaçına döndüğüne göre, aslında tek çıkar yol gibi görünen Cidde anlaşmasını -ki Yemende bir referandum yapılmasını ve bu ülkedeki Mısır askerlerinin geri çekilmesini öngörüyordu- gerçekleştiremeyen tarafların şimdi nasıl bir çözüm yolu üzerinde anlaşmaya vardıkları, doğrusu çok merak edilecek şevdir.

BUNLAR DA OLDU

Tüli'den haberler

Vazgeçilemeyen sultanlık

Eski Dışişleri Bakanı, CHP Ordu milletvekili **Feridun Cemal Erkin,** İtalya yolculuğundan dönüşte Ayazpaşadaki evinde büyük bir kokteyl verdi. Kokteyl, sosyetenin şık ve zarif kadınlarıyla bazı sanatkârları biraraya getirdi .Bu arada, bazı hanımlar da eski Dışişleri Bakanının bu kadar büyük bir evde yapayalnız yaşamasına biraz hayıflandılar ama, ne fayda ki, Erkin evlilik fikrine yakın görünmüyor!

İdeal kaynana

Eski devir edebiyatında adı çok geçen, bugün de politikada çok ateşli ve faal görünen kadınlardan **İhsan Çavuşoğlu**nun ideal bir kaynana olduğu söyleniyor. Kızı **Nazlı Çavuşoğlu**nun nişanlısı **Yener Selimoğlu** ile müthiş ilgileniyor, her işini destekliyormuş. Son seçimlerde AP listesinde iyi bir yer alması, milletvekili seçilmesi için büyük bir gayret sarfetmiş. Yener Selimoğlu seçimi kazanamadı. Yüksek tahsil yapmadığı için senato seçimlerine de katılamamış ama, ne gam? İhsan Çavuşoğlu gibi bir kaynanası olduktan sonra sırtı yere gelir mi!

İstanbul sosyetesi birinci !

Tanınmış işadamlarından **Rıza Derviş**, geçtiğimiz haftanın sonunda Büyükadadaki evinde bir parti verdi. Misafirlerin çoğu yabancı diplomatlardı. Ankarada bütün partilerde yabancı elçilerle karşılaşmak çok olağan, fakat İstanbul sosyetesi için bir dâvette birkaç elçi görmek fevkalâdeden sayılıyor.

Büyük elçilerin çevresi hayli kalabalıktı. En büyük ilgiyi de Fransız sefiresi topladı. Sefirelerle İstanbul sosyetesinin şıklığı arasında bir karşılaştırma yapmak gerekirse, sefirelerin gölgede kaldığı söylenebilir. İstanbulun başka bir şıklığı var. Değil her akşam, günde üç parti olsa, üç ayrı elbise giyiyorlar, üç defa berbere gidip taranıyorlar. Vakitleri de bol, imkânları da...

Hele şükür!

Rüzgârlı Sokakta bir bina vardır. DSİ'ye ait olan bu binada olup - bitenler, Ankaranın Bâbıâlisi sayılan Rüzgârlı Sokak sâkinlerine son derece eğlenceli saatler geçirtmektedir. Meselâ, bir hafta süreyle DSİ Genel Müdürlüğü binasını izleyenler

Feridun C. Erkin
Ezelî bekâr

şu manzara ile karşılaşacaklardır: Saat 9.30'dan 10.30'a kadar binaya giren süslü - püslü hanımlar... Sonra pencerelerde tuvalet ve saç tarama faslı... Bu faslı, -eğer günlerden Perşembe ise- toto kuponu doldurma faslı izleyecektir. Saat 16.30'dan itibaren ise binanın kapılarından bir insan selidir akmağa başlıyacaktır. Oysa resmî dairelerde paydos saati -galiba!- 17'dir.

Gazeteciler, bu imtiyazlı DSİ memurlarına uymayan bir memuru nihayet, geçtiğimiz hafta yakalamak şansına erdiler. Bu, ikinci katın bir odasında, mesai saatleri içinde başını işinden kaldırmıyan, çıplak başlı bir adamdı.

Asıl şaşkınlık, adamın görevi öğrenilince koptu: İşinin başından ayrılmayan ve mesai saatinin sonunda bile dosyalara kapanan adam, Sivil Savunma Sekreteri idi!.. Hani şu, hiç bir işe yaramadığı iddia edilen Sivil Savunma sekreterlerinden biri... Yâni, eski bir asker!..

Pes be birader!

AP İzmir milletvekili **Osman Zeki Efeoğlu**nun kaldırım gazetesi Adalet, haber tekniğinde büyük bir hamle yaptı. 22 Ağustos tarihli Adalette Demirelin kocaman bir resmiyle birlikte verilen "Başbakan Demireli yüzbin İzmirli karşıladı" başlıklı haber şudur:

"Sayın Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Sayın Başbakan Süleyman Demirel 20 Ağustos Cumartesi günü 35. İzmir Fuarının açılışını yapmışlar ve Sayın Başbakan Demirel 21 Ağustos Pazar günü saat 10 da soğuk hava deposunun açılışını yaptıktan sonra, gecekondu bölgesini gezerek incelemelerde bulunmuş ve saat 16'da İzmir Sanayi Sitesinin, saat 17'de Teknik Okulun, saat 17.40'da Tekstil Okulunun ve saat 19'da İslâm Enstitüsünün açılışlarını yapmış ve saat 18.20'de yeni yüzme havuzunun temelini atmıştır.."

Demirel o gün, Doğudaydı!

Kimbilir Adalet, belki de, Müslüman Başbakanın aynı anda iki yerde bulunabileceğini de, zavallı okuyucularına yutturabileceğini sanmıştır!

Gidenler ve gelenler

Son yıllarda sanatseverler arasında adı çok duyulan mimarlardan **Erol Akyavaş**, Türkiye dışında

da mimarlığını duyurmuş mutlu kişilerdendir. Biri Amerikadan, diğeri İngiltereden iki parlak teklif almış, bu hafta Londraya gidiyor. Herhalde, Avrupada çalışmayı Sam Amcanın memleketinde çalışmaktan daha cazip bulmuş olacak.

Akyavaşın Londraya gitmesine karşılık, Paris ve Cenevrede çalışmakta olan iki mimarımız da İstanbula döndüler. Biri **Mahmut Bir,** öteki **Abdurrahman Hancı.** Mahmut Bir İsviçrede uzun yıllar kalmış, bu küçük memleketin daha bakımlı ve daha güzel olmasında önemli roller oynamıştı. İstanbulun da böyle ellere ihtiyacı var ama, dünyanın sayılı güzel şehirlerinin başında gelmesine rağmen, herkes onu çirkinleştirmek çabasında. Mimarların karşı koymasıyla güzelleşmek ümidi gündengüne azalıyor.

"Yaslı gidip, şen dönenler"

Brüksel Elçimiz **Fuat Bayramoğlu** ve eşi, tatil için İstanbula geldiler. **Nesteren Bayramoğluna** Brüksel yaramış, gittiğinden daha genç ve güzel görünüyor. Senegal Elçimiz **Şadi Kavura** da Afrika yaramış denilebilir. O da gittiğinden daha genç döndü Türkiyeye. Fakat herhalde, daha çok gençleşmeğe razı değil. Yeni kararnamede başka bir yere aktarılırsa, üzüleceği söylenemez.

Düğün ve deprem haftası

Geçtiğimiz hafta İstanbulda düğün sevinçleri kutlandı. Sosyeteden büyük bir kalabalık, Yeniköyde **İsmet Safyurtlu** ile Osmanlı Bankası Müdürü Matieu'nün oğlunun düğününde, küçük bir kalabalık da **Hümeyra Akbay** ile **Halûk Aşkının** düğününde toplandı. İsmet Safyurtlu fidan gibi bir gençkız. Dantelden, uzun gelinliği, sosyetenin meşhur berberi Demirin taradığı topuzuyla insanın gönlünü aydınlatan bir gelindi.

Düğünün, sevinci yanında hüzünlü, heyecanlı bir havası da vardı. Gelinin annesi rahmetli Nevin Safyurtlunun arkadaşları güzel geline bakarken, kapıda misafirleri karşılayan **Fahire Eldemin** elini sıkarken, gözyaşlarını tutamıyorlardı.

Prof. Sedat Eldem, İstanbul sosyetesinin muhafazakâr tanınan gruplarındandır. Fakat düğünün misafirlerinde bu muhafazakârlık hissedilmiyordu. Yazı İstanbulda geçiren birçok elçimiz, Büyükada, Yeşilköy, Yeniköy sosyeteleri, çok geniş bir kadroyla düğünde yer almışlardı. Viski ve şampanya bardakları hiç boş kalmıyor, Boğazın en güzel koyunda İstanbulun en şık kalabalığı, yeni evliler şerefine kadeh tokuşturuyordu.

Leventteki düğünün hüznü, Yeniköydekinden az değildi. Ankara Hukuk Fakültesi profesörlerinden rahmetli Muvaffak Akbayın kızını beyaz gelinliği içinde kucaklamak başta **Vedat Dicleli, Cemal Sait Bark, Nihat Çavuşoğlu, Hikmet Pirinççioğlu** gibi yakın arkadaşlarının, **Bedii** ve **Rebii Gorbon** kardeşlerin gönlünü büyük bir hüzünle doldurdu. Hümeyra Akbay, kısa gelinliğiyle çok güzel bir gelin, Halûk Aşkın ise beyaz perdenin meşhur jönleri kadar yakışıklı bir damattı.

Görünen köy...

Bu yaz İstanbul sosyetesinde özel bir yer alan **İsmail Agarın,** altı yıllık vatan hasretini giderirken bekârlıktan da vazgeçeceği söyleniyor. Söylentiyi duyanlar hiç yadırgamadılar. Hattâ, "Kiminle?" diye sormadılar bile.. Görünen köy kılavuz ister mi? Bu iş adamı, İstanbula ayak bastığındanberi sık sık, **Aysel Madra** ile beraber görünüyor. Moda Klübünde, Tarabya Otelinde verdiği partilerde en çok bu zengin dulla ilgileniyor. Bu kadar ilgi elbette bir sonuca varacaktı, değil mi?

DİRENEN FAŞİZM

I

Yazan: Çetin Özek. İzlem Yayınları, Toplum Sorunları Dizisi 7. Kapak: Ersal Yavi. Dizgi ve baskı: Sulhi Garan Matbaası, Mayıs 1966, İstanbul. 264 sayfa, 10 lira.

Özellikle ortaokul, lise ve hattâ üniversite öğrencileri, biraz biraz da yetişkinler arasında âdeta övünülerek kullanılan bir söz vardır: "Evet, ben de sosyalistim amma, nasyonal sosyalist!" Marksizmi "markizm" diye telâffuz eden, "nasyonal sosyalist"liği de beğenmeyip, "nasyonalist sosyalist" olduklarını haykıran bu kafası yandançarklılar, "nasyonal" kelimesinin cep sözlüğü anlamını "sosyalizm" kelimesinin kuyruğuna ekliyerek milliyetçilik taslarlar ve emperyalizme bol bol ibrikçibaşılık yaparlar. Kafaları çalışmadığı için yumruklarını çalıştırmayı marifet sayan, sürü psikolojisiyle hareket eden, bu yüzden de sömürme düzenini sürdürmek isteyen çevrelerin âleti haline gelen bu kuru gürültüler, kendilerini faşizm kelimesinin egzotizmine kaptırarak, birer Mussolini çömezi kesilirler. Ne faşizmin tarihsel, sosyal ve politik yapısını incelemeğe lüzum görürler, ne de faşizmin iki takvim yaprağı arasında neden ezilip gitmiş olduğunu, gitmek zorunda olduğunu öğrenmek isterler. Tabanca, kan, zorbalık, kaz adımı, militan gruplar, "evet", "hayır" ve "yaşa"yı geçmeyen sözlüğüyle faşizm, onlar için ideal yönetim biçimidir. Vur, kır, öldür, yak, yık, tepele, ez... Ondan sonra "Viva!" ve "Heil!" İşte, onların istedikleri budur. Bu basitçe çizilmiş çerçevenin içine ne insanlık dramları girdiğini anlamağa çapları elverişli değildir.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku Doçenti Dr. Çetin Özek, faşizmi bütün yönleri ve sebepleriyle gözler önüne seren hacimli eserinin birinci cildini yayımlamakla büyük bir ihtiyaca cevap vermiş oldu. Vaktiyle, o ısırıcı günlerinde faşizmi övmek için yayımlanmış olan birkaç kitabın dışında, Türkiyede, 1960'a kadar, bu konuda yazılmış derlitoplu bir eser yoktur. 1960'ın getirdiği hava içinde uç halinde belirmeğe başlıyan faşizmi anaçizgileriyle tanıtmak için 1962'de Sarıca ve Aybayın yazdıkları "Faşizm" adlı küçük eserin dışında, Çetin Özekinki gibi, faşizmi bütün yönleriyle anlatan bir eser yayımlanmamıştır. Ekonomik, sosyal ve politik kriz geçirmekte olan her geri bırakılmış ülkede olduğu gibi, Türkiyede de faşist eğilimlerin gündengüne genişlediğini görmemeğe imkân yoktur. Dr. Özek, "Direnen Faşizm"in birinci cildini böyle bir günde çıkarmakla, büyük bir boşluğu doldurmuş olmaktadır. Ancak, şu da acı bir gerçektir ki, Özekin bu önemli eserini yine, faşizmin ne olduğunu bilen ilerici çevre okuyacak, hristiyan olurum korkusuyla İncili, sosyalist olurum korkusuyla sosyalizme dair yazılmış eserleri okumaktan çekinen o gerici çevre okumıyacaktır. Bunlar, Çetin Özekin eserini okuyup uyanacakları, aydınlanacakları yerde, Hitlerin "Kavgam" zırvasını okumayı, Mussolininin zebani yumurtalarını beklemeyi milliyetçilik, mukaddesatçılık sayacaklardır.

Çetin Özekin zengin bir çalışma ürünü olan eserinde "İtalyada faşizmin tarih ve politik hayat içindeki gelişimi", "Faşizmin ideolojik ve politik kuralları", "Faşizmi yaratan ve yaşatan etkenler" incelenmektedir. Yazarın dokuz sayfalık bir giriş yazısıyla başlıyan kitap, dip notlarıyla süslenmiştir. Üç bölüm içinde yazar, faşizmin anlamı, faşizmin devlet anlayışı, faşizmin politik kuralları, faşizme göre kişi ve özgürlük, savaş öncesi İtalyasının politik ve ekonomik yapısı, faşizmin ekonomi politikası, sınıf çatışmaları ve faşizm... gibi konular üzerinde durmaktadır. Anlatılmak istenilen şudur: Faşizm belirli bir doktrine ve dünya görüşüne sahip değildir. Faşizm, bir doktrinden önce bir eylemdir. Dâva, mevcut sömürücü düzenin ayakta kalmasıdır. Bunun için başvurulamıyacak yol yoktur. Dünyanın neresinde ve nezaman, hangi ad altında olursa olsun, sömürücü ve çıkarcı çevrelerin egemenliğini, iktidarını sağlamak, sürdürmek amacıyla başvurulan çarelerin topuna birden faşizm denilmektedir. Toplum, tarihsel gelişmeye zıt yönde zorlandığı için, faşizm kandökücü, zorba, dikta niteliğini sürdürmek zorundadır. Yine, karakteri gereği, emperyalizmin emrine girmek zorunluğundadır. Meselâ Vietnamın faşizme zorlanmasının nedeni, emperyalizmle faşizmin kankardeşi olmasındandır.

Eserin bir özelliği de, İtalyada Mussolini ile gömüldüğü sanılan faşizmin, dünyanın çeşitli ülkelerinde, sömürücü sınıfın iktidarını sağlamak amacıyla, değişik adlarla sürdürüldüğü ve sürdürülmek istenildiği görüşü üzerinde titizlikle durulmasındadır. Örnekler gözönüne getirilirse, yazara hakvermemek elde değildir.

"Direnen Faşizm - I"i kısaca tanıtmağa imkân yoktur. Dr. Çetin Özek, bu hacimli eseriyle kendisinden beklenen görevi büyük çapta yerine getirmiştir. Çıkacak olan "Direnen Faşizm - II" de ise "Faşist gruplar", "Yeni sömürgecilik ve faşizm", "Türkiyede faşist eğilimler" gibi ana konular incelenmektedir.

"Direnin Faşizm - I"i şu günlerde herkesin okuması gerekir.

H. K.

Yayınlar

PİR SULTAN ABDAL

Hazırlayan: Cevdet Kudret. Yeditepe Türk Klâsikleri 4. İstanbul, Yeni Matbaa, 1965. 96 sayfa, 300 kuruş.

★

GÖRÜNMEYEN HÜKÛMET CIA (Amerikan İstihbarat Teşkilâtı)

Yazanlar: David Wise - Thomas Ross. Çeviren: Ali Rüzgâr. Sol Yayınları 15. Başnur Matbaası, Nisan 1966, Ankara. 120 sayfa, 5 lira.

★

TARİH-DEVRİM-SOSYALİZM

Yazan: Dr. Hikmet Kıvılcımlı. Tarihsel Maddecilik Yayınları. Sontelgraf Matbaası, 1965, İstanbul. 266 sayfa, 10 lira.

★

SOSYALİSTLER İÇİN FELSEFE

Yazan: Maurice Cornforth. Çevirenler: Erdoğan Başar, S. H. Çelenk. Sol Yayınları 2. Başnur Matbaası, Kasım 1965, Ankara. 88 sayfa, 4 lira.

Bir türk filmi
Çevir çevir, oku!

Türkiye

Çıkar yol

İster az gelişmiş, ister gelişmiş ülke olsun, sinemanın varlığı, yetişmiş sinema seyircisinin varlığına bağlıdır. Yalnız gelişmiş bir ülke olmak bile, yetişmiş sinema seyircisinin mutlaka hazır olduğu anlamına gelmez. Kaldı ki, böyle bir seyirci topluluğu olduğu vakit, bu topluluğa lâyık bir sinemanın varlığı için daha başka şartlar da gerekir. Bu iki duruma en iyi örnek, Birleşik Amerika ile İngilteredir.

İngilterenin gelişmiş bir ülke olduğu, yetişkin bir sinema seyirci topluluğuna sahip bulunduğu söz götürmez. Ama İngiltere 1930'ların ortalarına kadar sinema alanında bir varlık gösterememiş, İkinci Dünya Savaşının sonuna kadar da ancak belli bir sinema kolunda -belge film- dikkati çeken eserler vermiş, bunun dışında tek-tük filmlerle durumu idare etmiştir. Buna sebep, amerikan sinemasının -aynı dili konuşma fırsatından yararlanarak- İngilterede ulusal bir sinemanın gelişmesini uzun bir süre kösteklemesidir. Ama doğrudan doğruya Amerikanın durumu da, yetişmiş sinema seyircisine sahip olma ve bu seyirciye ulaşma yönünden, yalnız gelişmiş bir ülke olmanın yetmediğini ortaya koymaktadır.

Amerika, son yıllara gelinceye kadar ancak Hollywood "sinema fabrikası"nın ürünlerini meydana getiren, bunun dışında herhangi bir ürünün meydana getirilmesine ne gücü yeten, ne de buna izin veren bir yapıdaydı. Savaşın arefesinde yavaştan ortaya çıkan bir "New York Okulu", çekingen birkaç adımdan sonra ortadan silinivermişti. Çünkü sinema endüstrisindeki tekel, bağımsız çalışmaların seyircilere ulaşmasına imkân vermiyordu ve Amerikada bu bağımsız çalışmaları seyirciye ulaştıracak sinema salonlarının sayısı parmakla gösterilecek kadar azdı. Zaten bunların sağlıyacağı gelir de bu bağımsız çalışmaları yürütebilecek güçte değildi. İkinci "New York Okulu"nun doğması için Hollywood'daki tekelin dağılması, endüstrinin devlerinin yabancı ülkelere göç etmesi, bağımsız sinema şirketlerinin çoğalması, sanat değeri taşıyan yabancı filmlerin gösteriminin hızlanması, bu çeşit filmleri kaldıracak seyircinin yerleşmesi ve en önemlisi, bu çeşit yerli ve yabancı filmleri seyirciye ulaştıracak "art théatre", "art house" denen özel sinema salonlarının çoğalması gerekmişti. Dünyanın en gelişmiş ülkesi sayılan ve "sinema ülkesi" diye bilinen Amerikada, geçer akçe olan kalıpların dışında bağımsız ve sanat niteliği taşıyan filmler meydana getiren bir okulun doğması, amerikan sinemasının doğumundan ancak altmış yıl sonra mümkün olabiliyordu.

Yersiz bir örnek

Az gelişmiş bir Doğu ülkesinde "iyi sinema yapılabileceğine" örnek olarak sık sık Hindistan ve onun uluslararası biricik yönetmeni Satyajit Ray gösterilir. Ama her vakit olduğu gibi bu örnekte de sinemanın çok çapraşık ve çeşitli şartlara bağlı olan yapısı hiç gözönüne

alınmaz. Oysa, Hindistanın Satyajit Rayı nasıl çıkardığına değil, niye sadece Satyajit Rayı çıkardığına şaşmak gerekir. Çünkü az gelişmiş bir Doğu ülkesi olmasına rağmen Hindistan, hele sinema endüstrisi yönünden ele alındığında bir düzine Türkiyeyi kapsıyabilecek ölçüdedir. Hint örneğini öne sürenler 450 milyon nüfuslu bu ülkede 60 sinema stüdyosu bulunduğunu, 5000 sinema salonunun yer aldığını, yılda 1,5 milyar seyircinin bu salonları doldurduğunu ve Hindistanın savaş öncesindenberi dünya film yapımında en başlarda -şimdi Japonyadan sonra ikinci- geldiğini nedense unutuyorlar. Yani yetişmemiş, çok geri seyircisine rağmen bu seyircinin ve sinema salonlarının sayısı bakımından öyle bir ülke ki, seyircinin en beğenmediği, en "kaldıramıyacağı" film bile bu 1,5 milyar seyircinin bir kısmından parasını nasıl olsa çıkarmak imkânını sağlamaktadır.

İşin kolayı

Ne pahasına olursa olsun seyirci toplamaktan başka bir şey düşünmiyen, zaten düşünecek durumda olmıyan sinemacılarımız işi en kolayından ele alıp, seyirciye ulaşma yolunu aramaktadırlar. Seyirciye ulaşan filmin en iyi film olduğu veya hiç olmazsa bizim seyircilerimizin bazı özelliklerine cevap verdiği inancı film piyasamızda süregelmektedir. İşin kolayı, seyirciyi sanat değeri taşıyan filmlerin seviyesine yükseltme yolları araştırılacağına, filmleri seyircinin seviyesine indirmeğe çalışmaktır. Birkaç yıl öncesine kadar bunun izahı "Anadolu böyle istiyor"dan ibaretti. Şimdi bazı sinemacıların dilinde bu, "türk halkını tanımak" şekline bürünmüştür. Oysa biraz sosyolojik, biraz ekonomik, biraz da mistik bir havaya bürünerek ortaya sürülen bu son izah, geri kalmış, yetişmemiş bir seyirci kütlesini nasıl yetişkin bir seyirci kütlesine çevirmek gerekeceğinden ve o vakte kadar neler yapılabileceğinden başka her şeyi içine almaktadır. Bugünün seyircisine ulaşan yerli filmlerde bir takım olumlu özellikler bulmak, değerler keşfetmek ise büsbütün cid-diyetten uzak bir davranıştır. Çünkü aynı mantıkla yola çıkılırsa, meselâ roman - hikâye alanında en iyi eserlerin "Battal Gazi", "Hayber Kalesi Cengi", "Şahmaran", "Yusuf ile Züleyha", "Husrev ile Şirin", "Kerem ile Aslı"... olduğuna hükmetmek gerekirdi. Oysa, bunların edebî değeri bir yana, arada okuma yazma bilen ve okuduğunu naklede-bilen biri olmasa, halka ulaşamıyacağını düşünmek gerekir. Çünkü bu eserlerin ulaştığı kimseler, bunların anlatım aracı olan dilin yazılı şeklinden bile yoksun kalacak kadar bilgisiz bırakılmış kimselerdir. Sonra, aynı usulle, yani okuyup nakletme usulüyle bir Kemal Tahir, bir Yaşar Kemal, bir Orhan Kemal romanı bu kütleye aktarıldığı vakit hiç de yukarıda adı sayılan eserlerin yarattığı etkiyi sağlamadığı görülecektir. Çünkü bir Kemal Tahirin eserinden etkilenmek aynı zamanda bir edebiyat kültürünü, bir edebiyat zevkini ve duygusunu gerektirir. Aynı durum sinema için de geçerlidir. Sinemanın iyi eserlerini benimsemek için de bir sinema kültürü, sinema zevki ve duygusu gereklidir. Roman alanında niye bir Kemal Tahirin çıkıp çabasını sürdürebildiği, sinema alanında niye aynı şeye rastlanmadığı hususuna gelince, bunun nedeni sinema endüstrimizin yapısından söz edilirken belirtilmişti. Bir Kemal Tahir, yıllarıyılı sarfedilen çabalar sayesinde güç belâ yetiştirilen bir beşbin kadar okuyucu sayesinde varlığını sürdürebilmektedir. Aynı beşbin okuyucunun sosyolojiden politikaya, ekonomiden sanat eserlerine kadar değişen ve son zamanlarda sayısı gittikçe artan yayınları beslemesi gibi... Çünkü beşbin okuyucu bu yayınları ayakta tutabilir ama, beşbin seyirci bir filmin giderinin ellide birini bile sağlıyamaz. Pratikte bu, şu demektir: Bir Kemal Tahir roman alanında çalışmasını sürdürebilecek alıcıya sahiptir, fakat aynı Kemal Tahir aynı şeyi sinema alanında yaptığının ertesi günü kendini endüstrinin dışında bulur.

(AKİS — 293)

İşin zoru

İşin zoru, tıpkı edebiyat, sanat ve bir dereceye kadar bilim eserlerini besliyebilen okuyucu topluluğu gibi, sinema eserlerini de besliyebilecek asgarî sayıda sinema seyircisini yetiştirebilmektir. Sinemacı da zaten bu seyirciler arasından ve böyle bir ortamda ortaya çıkabilir. Böyle bir yetiştirme kısa süreli veya uzun süreli olabilir. Kısa süreli olması, gerçekten halkın çıkarlarını gözeten bir iktidarın varlığına, az gelişmişlikten kurtulma çabasının hızlanmasına bağlıdır ki, böyle bir durum şimdilik ufukta görünmemektedir. Bir sıçrama olmadığı takdirde işler uzun vadede gerçekleşeceğe benzememektedir. Bu durumda bile alınması gereken bazı tedbirler vardır. Bunlardan başlıcaları, türk sinemasının bugünkü sorunlarını inceliyen dört yazılık serinin ilkinin (Bk. Sayı: 634) sonunda sıralanmıştı. Sinema endüstrimizin bugünkü yanlış koruma sistemine dayanan ekonomik temelini, kaliteli filmi destekler şekle sokmak, hattâ İsveçte olduğu gibi, kaliteli filmin zararını kötü filmin kazancından karşılayan bir sisteme çevirmek ilk elde alınması gereken bir tedbir olarak ortaya çıkmaktadır. Yetişmemiş seyircinin kendisine "ulaşan" kötü filmlere ödediği para, şimdilik ancak bu şekilde olumlu bir yöne çevrilebilecektir.